

MARCH 1990 KOVAS

 **laiškas
lietuviams**

AUKSAS IR PELENUOSE ŽIBA	73	Red.
DVASINIS ATGIMIMAS IR DIEVO DVASIA	75	Kun. Valerijus Rudinskas
AUTOPORTRETAI	79	Zenta Tenisonaitė
PALAIMINTO JURGIO MATULAIČIO POŽIŪRIU	80	Marija Stankus-Saulaitė
VIENYBĖS PAGRINDAS — MEILĖ	83	Chiara Lubich
O KĄ MES PADAROME ARTIMUI?	85	Kostas Paulius
KAIP VERTINTI KRITIŠKUS ISTORIKŲ IR EGZEGETŲ...	87	P. Daugintis, S.J.
KĄ DARYTI SU RASTU DAIKTU?	90	Antanas Grinius
ATOSTOGOS AMERIKOS PIETUOSE	92	Bernadeta Miliauskaitė-Harris
KAS TAS "AŠ"	95	Kun. Jonas
TRYŠ KNYGOS	97	Alė Rūta
TĖVYNĖJE	100	Gediminas Vakaris
KALBA	104	Juozas Vaišnys, S.J.
ĮVAIRYBĖS	105	Red.
ŠYPSULIAI	106	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	106	Juoz. Pr.

Šis numeris iliustruotas Juozo Grikenio nuotraukomis iš šv. Kazimiero karsto perkėlimo į Vilniaus arkikatedrą iškilmų pernai kovo mėn. 4 dieną.

Viršelio piešinys — Ados Sutkuvienės.

Lietuviškas raidynas — Jono Bogutos.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July/August, when bimonthly, for \$15.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

Laiškai lietuviams

1990 / KOVAS – MARCH / VOLUME XLI, NO. 3

AUKSAS IR PELENUOSE ŽIBA

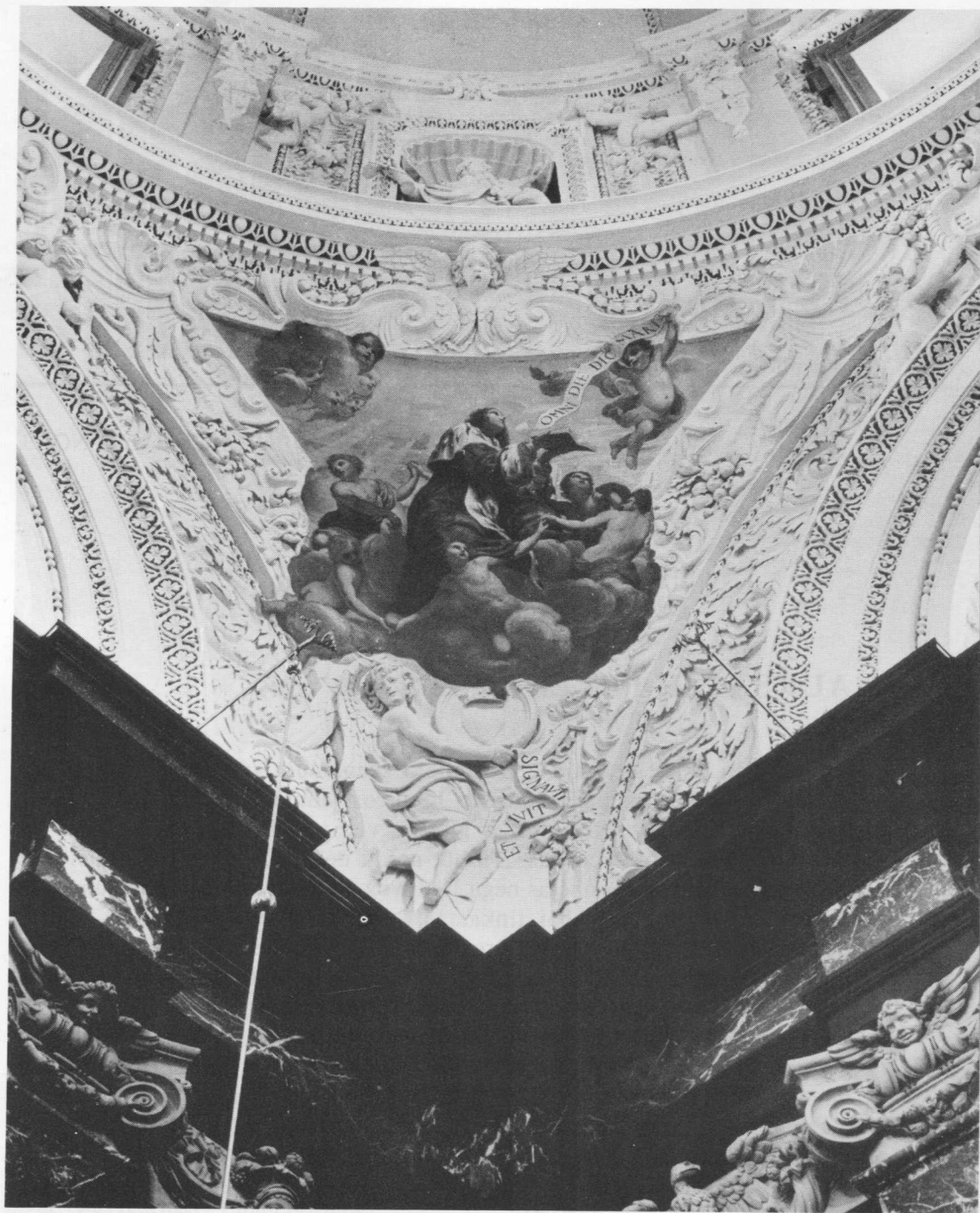
Šio mėn. 4 dieną yra Šv. Kazimiero šventė. Jis yra Lietuvos globėjas. Ypatingu savo globėju jį pasirinko Lietuvos jaunimas, lietuviai skautai ir Amerikoje Lietuvos vyčiai. Ar jį globėju visi pasirinko tik dėl to, kad tai vienintelis Lietuvos šventasis? Turbūt ne tik dėl to. Argi gali kas nors būti geresnis mūsų tautos globėjas negu Lietuvos didžiojo kunigaikščio sūnus? O jaunimui jis taip pat labai tinkamas, nes pats buvo jaunuolis — mirė būdamas tik 25 metų amžiaus. Organizacijos, kurių ideologija remiasi Dievo ir tėvynės meile bei tarnyba, taip pat negali rasti tinkamesnio globėjo ir pavyzdžio. Šv. Kazimieras pasižymėjo ir Dievo, ir tėvynės meile.

Po persitvarkymo Lietuvoje stengiamasi grįžti prie tų dviejų didžiausių vertybių: Dievo ir Tėvynės. Persekiojimo ir stagnacijos laikais šios vertybės buvo plėšiamos iš žmonių širdžių. Sumenkėjo ir lietuvių kalba, pasidavusi svetimoms įtakoms. Tad Lietuvos geroje ir lietuvių kalbos kultūra besidomintieji šiuos metus paskelbė Lietuvių kalbos metais. O Lietuvos vyskupai juos paskelbė Dekalogo — Dešimties Dievo įsakymų metais, nes tie įsakymai daugelio jau buvo pamiršti.

Daugiau susidomėję lietuvių kalba ir Dievo įsakymais tiek Lietuvoje, tiek išeivijoje, mes labiau suartėsime vieni su kitais. O mums vienybė dabar labai reikalinga, kovojant už Dievą ir Tėvynę. Puikiausias pavyzdys ir paskatinimas šioje kovoje mums bus Šv. Kazimieras.

Dažnai mes skundžiamės, kad dabartinės mūsų gyvenimo sąlygos ir

Viena iš lubų freskų Šv. Kazimiero koplyčioje

J. Grikenio nuotr.

DVASINIS ATGIMIMAS IR DIEVO DVASIA

KUN. VALERIJUS RUDZINSKAS

Kuomet žmogus jaučia alkį, jo rankos tiesiasi į duonos riekę, ir kuo didesnis alkis, tuo mažesnis išrankumas — alkanas ir sudžiūvusią, sužiedėjusią duonos riekę godžiai valgys, kaip sotus skaniausią kąsnį. Kuomet labai ištrokštame, esame pasiruošę gerti nors ir sudrumstą vandenį iš žemėje įmintos pėdos... Dažnai, deja, nepagalvodami, ar išgertasis vanduo nebuvo kuo užterštas.

Iš mažų dienų prisimename pasaką apie sesytės Elenytės broliuką, atsigėrusį iš avinėlio pėdos ir avinėliu tapusį...

Alkanas ir ištroškęs žmogus retai svarsto, ar pasirinktasis maistas bei gėrimas išeis jam į sveikatą...

Šiandien daug visi kalbame apie dvasios troškulį: kalbame ir bandome numalšinti kuo kas išmanome. Deja, nors mūsų visokeriopo išprusimo lygis auga, ir dvasinių turtų vertinimo diapazonas tampa vis platesnis, dvasiniame augime mes vis susiduriame su įvairiomis kliūtimis, kadan gi su tikrąja, amžinąja tiesa apsilenkiame.

Žmogui natūralu turėti vertybių sistemą, pagal kurią galėtų patikrinti savo siekius ir asmeninį gyvenimą. Apskritai, geriausiai savo kūrinį pažista, žino jo veikimo principus ir paskirtį pats jo kūrėjas. Ir kas gi, jei ne visko, kas gyva, Sutvėrėjas Dievas galėtų padėti mums susidaryti tokią atskaitos sistemą, suvokti

savo pašaukimą ir realiai įvertinti savo galimybes? Ir ačiū jam, kad padarė viską, kas nuo jo priklausė, tuo pačiu nepažeisdamas mūsų autonomijos, buvusios žmogaus sumanymo pradžia... Apie Dievo kūrybos pradžią ir atbaigimą, apie jo kelią į žmogų ir žmogaus kelią (dažnai, deja, klystkelius) pas savo Kūrėją kalba Šventasis Raštas — Dievo laiškas žmonėms. Per jį prabyla ir gyvasis Jėzus Kristus, kurio atvaizdą jį išpažįstančiuose žmonėse išryškina Dievas, darydamas žmogų nauju, dvasiškai atgimusi, kad po šio paruošimo galėtų jį pripildyti Šventąja Dvasia.

Šventojo Rašto šviesoje pabandyti kukliai pasvarstyti tuos daugeliui naujus dalykus, turėdamas nors ir nedidelę viltį, jog skaitytojas, susidomėjęs šiuo Dievo laišku žmonėms, asmeniškai pratęs ieškojimus ir galės džiaugtis, atradęs lobį...

Prieš žengdamas iš šio pasaulio pas Tėvą, Jėzus pasakė savo mokiniams: "Aš paprašysiu Tėvą, ir jis duos jums kitą Globėją, kuris liktų su jumis per amžius, — Tiesos Dvasią, kurios pasaulis neįstengia priimti, nes jos nemato ir nepažįsta. O jūs ją pažįstate, nes ji yra pas jus ir bus jumyse" (Jn 14, 16-17). Tokiu būdu Jėzus patvirtino, kad Tėvo suteikta Šventosios Dvasios dovana gimstančiai Bažnyčiai nebus laikina dovana, o jos atsiuntimas nebus atsitiktiniu, trumpalaikiu reiškiniu.

Lietuvoje, ir išeivijoje nėra palankios nei lietuvių kalbai, nei religijai. Bet ar geresnėje aplinkoje gyveno ir tapo šventuoju šv. Kazimieras? Jis gyveno karališkame dvare, kur buvo nuolatinės puotos, lėbavimai, kur skambėjo svetimos kalbos. O vis dėlto šv. Kazimieras toje aplinkoje blizgėjo kaip auksas pelenuose.

Tad ir mūsų pasiteisinimai neturi pagrindo. Labai teisingai J. Gimius savo knygoje "Tauta ir tautinė ištikimybė" pastebi, kad jokia aplinka nėra tokia stipri, kad galėtų visiškai pavergti žmogaus dvasią, bet žmogaus dvasia yra pakankamai stipri triumfuoti ir pavergti bet kokią aplinką.

Šventosios Dvasios pasiuntinybė Bažnyčioje ir pasaulyje, gavusi pradžią per Sekmines, privalo tęstis iki amžių pabaigos. Sekminėse buvo atsiųsta Šventoji Dvasia, kad ji nuolat pašventintų Bažnyčią, ir tuo būdu tikintieji galėtų prieiti prie Tėvo vienoje Dvasioje.

Sekminės tęsiasi toliau. Kristus drauge su Tėvu nenustoja siuntę Šventąją Dvasią, išbaigiančią Kristaus darbą, pašventinančią pasaulį, kaip sakoma IV-je mišių eucharistinėje maldoje. Šis meilės darbas niekada nebuvo nutrauktas. Šventoji Dvasia nenusustoja ugdyti ir gaivinti visus Bažnyčios — mistinio Kristaus Kūno narius, burdama ir jungdama prie jo visus žmones.

Priklausomai nuo aplinkybių ir įvairių laikų poreikių, Dievas panoro teikti Bažnyčiai priemones, pritaikydamas jas tų laikų paskirčiai. Matome, jog šis besibaigiančio XX amžiaus pasaulis iš vienos pusės pasižymi tikėjimo krize, daugelio krikščionių abejingumu tikėjimui, nemažos dalies kunigų ir vienuolių pasitraukimu, moralinio lygio smukimu visose šalyse, materializmo, teorinio ir praktinio ateizmo plėtote ir t.t. Iš kitos pusės Bažnyčioje gausu krikščionių, ypač jaunimo, jaučiančių Absoliuto alkį, reikalaujančių autentiškumo, *asmeninės tikėjimo patirties išgyvenimo, o taip pat matomų* tikinčiųjų bendruomenės dvasinio gyvenimo ženklų. Dėlei to šiame pasaulyje Dievas savo Bažnyčioje sužadino gausybę malonės tėkmių, kad šių dienų krikščionims galėtų teikti dvasinio atgimimo gausą.

Kalbant apie šiuos dalykus, būtina gręžtis į tobiliausios tiesos šaltinį. O tas tiesos šaltinis — Dievo žodis. Jame glūdi kriterijus, pagal kurį turi būti tikrinamos visos nuomonės ir nuostatos, susijusios su dvasinėmis vertybėmis.

Į žmogų Dievas visų pirma prabyla per savo žodį, užrašytą Šventajame Rašte. šiame žodyje Dievas išreiškė savo meilę, nurodė savo valią ir išganymo planą. Per

Šventąjį Raštą jis nori kalbėti žmonėms. Be abejo, yra Švento Rašto skaitymas ir aiškinimas, ir net pamokslavimas, visiškai neperduodantys Dievo kalbos. Šventasis Raštas yra *įkvėptas Šventosios Dvasios*, todėl ir aiškinimas bei pamokslavimas turi būti *Šventojoje Dvasioje*. Ten, kur Šventajai Dvasiai veikti leidžiama, tuo pačiu pasireiškia ir Dievo malonė. Tuomet žodis apie Golgotos kryžių talpina savy išgelbstinčią, atperkančią jėgą. Žmonės įsitikina, kad toji jėga yra pakankama išlaisvinti iš vergavimo nuodėmės, nugalėti problemoms ir tuštumai. Tuomet Dievo žodis jau nebe teorija (o ja tapti niekuomet ir neturėtų), bet gyva, veiksminga žmogaus atžvilgiu tiesa (plg. Žyd 4, 12).

Žmonėms Dievas atsiveria per Senąjį ir Naująjį Testamentą. Senajame mes atrandame Dievo pažadą žmonėms ir jų paruošimą šiam pažadui priimti. Naujajame Testamente pažadai išpildomi, ir per tai žmogus tampa Dievo vaiku. Gyva gija per visą Šventraštį nusidriekusi Dievo veikimas yra būtent Dievo Dvasios darbas: žmonės gaivinami pačiu prasmingiausiu pažadu, kuris įvykdomas, atnaujinant žmogiškąją dvasią ir pripildant ją Dievo Dvasios.

Senajame Testamente Dievo Dvasia *pati renkasi* žmones ir per juos atlieka savo darbą. Naujajame Testamente Šventoji Dvasia *nužengia ant jau atsiveriančių žmonių*, vyrų ir moterų, juose apsigyvena ir per juos veikia.

Žvelkime į Šventąjį Raštą. Net *atsitiktinis* Naujojo Testamento skaitytojas, nuosekliai ši Testamentą perskaitęs, turėtų būti sukrėstas nepaprastų įvykių, kurie lydėjo apaštalus ankstyvojoje Bažnyčioje. Tuos įvykius galima įvairiai vertinti, tačiau teisingas yra vienintelis vertinimas: kvapą užimantys nepaprasti reiškiniai — tai Šventosios Dvasios pasireiškimas. Tos Dvasios, kurią Jėzus buvo pažadėjęs ir, dangun įžengęs, atsiuntė į žemę. Atsiųstoji Dvasia tapo apaštalų mokymo Liudytoja ir Pa-

tvirtintoja (plg. Jn 14, 16; Apd 1, 4-5). Evangelistas Morkus rašo apie apaštalus, kaip "jie iškeliavę visur skelbė žodį, Viešpačiui drauge veikiant ir jų žodžius patvirtinant stebuklais, kurie juos lydėjo" (Mk 16, 20). Dar aiškiau išsireiškia laiške Žydams, kalbant apie apaštalų veiklą, kuomet "Dievui prisidedant prie jų liudijimo su savo stebuklingais ženklais, visokiais galybės darbais ir Šventosios Dvasios dovanomis, paskirstytomis jo valia" (Žyd 2, 4), visiems kilo nuostaba (plg. Apd 2, 43).

Iš Apaštalų Darbų matome, jog antgamtinis Šventosios Dvasios pasireiškimas Kristaus mokiniams buvo visiškai realus, vos ne kasdieną sutinkamas reiškinys. Didesnė visų laikų Švento Rašto aiškintojų dalis mokė ir tebemoko, jog šie antgamtiniai reiškiniai pasibaigė drauge su apaštalų laikais. Tokiems mąstytojams bus netikėta sužinoti, kad Šventame Rašte nėra jokios nuorodos ar užuominos, jog minimas Šventosios Dvasios pasireiškimas baigsis. Priešingai, visame pasaulyje sutinkame tūkstančius pasišventusių krikščionių, *priėmusių* "jėgą iš aukštybių" (plg. Lk 24, 49) ir beisidžiaugiančių tuo pačiu antgamtiniu Dievo Dvasios pasireiškimu, kuris aprašytas Apaštalų Darbuose. Ypač ryškiai tai matome visų formų krikščioniškuose charizmatiniuose (arba dvasinio atsinaujinimo) judėjimuose.

Pagaliau neturime galvoti, kad, pasibaičius Senojo Testamento laikotarpiui, liovėsi visas paruošiamasis Dievo darbas. Kaip Senajame Testamente Dievo Dvasia kūrė ir laimino, taip toks pat dvigubas darbas vyksta ir Naujojo Testamento laikais. Tačiau, nežiūrint to, šių laikų tikintysis, stokodamas asmeninio ryšio su Kūrėju ir apskritai tikėjimo dalykų pažinimo, iš Dievo malonių aruodo, atviro visiems Naujosios Sendoros dalyviams, pasisemia ne ką daugiau, nei Senojo Testamento žmogus — dažniausiai tik moralinį kodeksą, ar vieną kitą elgesio taisyklę.

Šventoji Dvasia yra duodama kiekvienam Dievo vaikui (plg. Apd 2, 17), tačiau jos patirtis gali būti labai silpna, arba žmogus gali apie tai net nieko nežinoti (plg. Apd 19, 1-7). Šventosios Dvasios darbas — tai parodyti nuodėmę, vesti į atgailą ir naują gyvenimą bei atlikti visokią paruošiamąją darbą. Aiškus Šventosios Dvasios tikslas — jos dieviškas asmeninis išsiliejimas tikinčiojo širdyje, kad parodytų Tėvą ir Sūnų. Jei krikščionys tai suprastų ir atsimintų, tuomet prašytų ir gautų pilną Jėzuje Kristuje jiems paruoštą palaimą.

Kas gi, jei ne Šventoji Dvasia, yra žmogaus kilimui būtini sparnai?! (plg. Jn 16, 7).

Pranašo Ezechielio žodžiuose sutinkame tą dvigubą Dievo Dvasios palaiminimą, išreikštą labai ryškiai: "Aš duosiu jums naują širdį ir įdėsiu į jus naują dvasią. Pašalinsiu iš jūsų akmeninę širdį ir duosiu jums kūnišką širdį. Duosiu jums savo dvasios ir padarysiu, kad gyventumėte pagal mano įstatymus, laikytumėtės mano nurodymų ir vykdytumėte juos" (Ez 36, 26-27). Tai reiškia, kad žmogaus dvasia bus atgaivinta ir atnaujinta Dievo Dvasios darbu. "Duosiu jums savo dvasios..." — tai jau antrasis palaiminimas. Atnaujindamas žmogaus dvasią, Dievas susikuria sau namus jo širdyje. Prieš įkvėpdamas Adomui gyvybės dvasią, Dievas sutvėrė jam kūną. Tam, kad galėtų ateiti ir apsigyventi savo tautoje, pirmiausia Izraeliui Dievas liepė pastatyti altorių ir šventyklą. Lygiai taip ir mes, žmonės, visų pirma turime gauti naują širdį ir naują dvasią, kad Dievas galėtų mumyse gyventi ir per mus veikti.

Penkiasdešimtojoje psalmėje Dovydas meldžiasi: "sutverk man širdį tyrą, o Dieve, many nepalaužiamą dvasią atnaujink" (Ps 50, 12). O toliau dar prideda: "Vai, neatstumki manęs nuo savojo veido, prarast tavo šventąją dvasią neleiski!" (Ps 50, 13). Jėzus yra pasakęs: "Kas gimė iš Dvasios, yra dvasia (Jn 3, 6). Tai reiškia,

kad Dievo Dvasia atgimdo, atnaujina žmogaus dvasią.

Pabandysiu paryškinti santykį tarp dvasinio atgimimo ir Dvasios veikimo mumyse. Dvasinis atgimimas vyksta tuomet, kai Šventoji Dvasia parodo mūsų nuodėmingumą, kviečia mus į atgailą bei tikėjimą Kristumi ir suteikia mums naują prigimtį, naują gyvenimo būdą. Per Šventąją Dvasią Dievas įvykdo savo pažadą, kad duos mums naują dvasią (plg. Ez 36, 26). Dabar tikintysis jau yra Dievo vaikas ir šventovė, paruošta apsigyventi Dievo dvasiai.

Antroji pažado dalis išsipildo tuomet, kai žmogus prašo Dvasios atėjimo su tikėjimu (plg. Lk 11, 13). Tol, kol tikintysis ieško tik savo dvasios atnaujinimo, jis nepajaus pilno gyvenimo džiaugsmo (plg. Jn 10, 10; 16, 24) ir jėgos, kuri jam skirta. Jis turi priimti Dievo pažadą, tikėdamas, kad yra kažkas dar daugiau ir vertingiau negu nauja prigimtis.

Neturiu tikslo šiame straipsnyje rašyti kaip moralizuotojas, tačiau reikia pažymėti, jog daugelis žmonių, kaktomuša susidūrę su problema, ar žengti tolimesnį žingsnį, dažnai sustoja sulaikyti, deja, ne pačių geriausių intencijų. Laiške Galatams rašoma: "Gyvenkite Dvasia, ir jūs nepasiduosite kūno geismams" (Gal 5, 16). Čia kalbama apie vadovavimąsi Dvasia savo gyvenimo keliuose. Yra manančių, kad tai liečia tik išrinktuosius, kurie laikomi keistuoliais, savo "egzaltuotame" dvasingume atitrūkusiais nuo realaus pasaulio. Galimybę būti dvasiniais žmonėmis skeptikai sutapatina su pavojumi pasidaryti kažkokiais "nerealiais", pasimetusiais.

Ir vis tik, nežiūrint skeptikų, ne vienas paklaus, kaip šios dvi dieviško pažado dalys yra įvykdomos? Jos išpildomos kartu, ar atskirai? Atsakymas yra paprastas. Iš Dievo pusės ši dviguba dovana yra nedalioji Dvasia, tik jos darbas yra dviejų skirtingų krypčių; pirmuoju atveju — atnauji-

nantis žmogaus dvasią, antruoju — per atgimusią jo dvasią pasireiškiantis išorėje (plg. 1 Kor 12, 7) ir veikiantis aplinką (plg. Apd 1, 8).

Taip įvyko per pirmąsias Sekmines. Vieną dieną trys tūkstančiai žmonių priėmė naują dvasią kartu su atgailos ir tikėjimo dovana. Pasikrikštiję jie gavo Šventąją Dvasią, kaip Dievo antspaudą savo tikėjimui. Per Kristaus apaštalų ir mokinių žodį Šventoji dvasia galingai veikė minioje žmonių, keisdama jų širdis ir dvasią. Nauja dvasios jėga veikianti žmones, kvietė juos tikėti ir išpažinti savo nuodėmes. Tuomet jie patyrė Šventosios Dvasios krikštą (plg. Mt 3, 11; Apd 1, 5), per kurį Dvasia juose apsigyeno.

Kartais ir šiais laikais Šventoji Dvasia galingai veikia Bažnyčioje, ir tikintieji gauna Šventąją Dvasią tuo pat metu, kai jie išpažįsta savo nuodėmes ir pakviečia Jėzų į savo širdį. Šventajame Rašte yra įvykių, kai antrojo Dievo pažado išsipildymas neįvykdavo tuo pačiu laiku. Taip įvyko su Samarijos tikinčiaisiais, kurie atsivertė, apaštalui Pilypui skelbiant Kristaus mokslą. Tas pat įvyko su konvertitais, kuriuos Paulius sutiko Efeze (plg. Apd 19, 1-6). Dar prieš Kristaus mirtį jie buvo patyrę dvasinį atgimimą, tačiau tik po Sekminių jie patyrė antrojo pažado išsipildymą — Šventosios Dvasios atsiuntimą ir jos galingą pasireiškimą.

Pirmųjų krikščionybės amžių įvykiai kartoja ir mūsų dienomis; bet kai dvasinis Bažnyčios gyvenimas yra prigesęs, ir Dievo Dvasios apsigyvenimo žmoguje tiesa nėra aiškiai skelbiama, šventoji Dvasia yra žinoma ir patiriama tik kaip atgimimo dvasia. Visiško jos išsiliejimo žmogaus dvasioje galimumas liks tik paslaptimi. Kristaus Dvasia visa savo galia yra išliejama kaip dovana, bet ji priimama ir pasireiškia žmogaus gyvenime tik tiek, kiek šis tikėjimu to siekia.

autoportretas IV

Mano stikliniame pasauly
gyvuoja ilgesys...
Pamirštos melsvai auksinės
rudens dienos.

autoportretas VI

Aš nepamiršau...
Ant nakties šešėlio
kabo oro girliandos.

Tarp ryto ir vakaro traukinys...
aš nepamiršau, kad,
žodį palietus rankomis,
palieka tuštuma...

Saulės kalnai sidabruoja
spalvų karalystėje.
Netrukus burtų ratas lūš,
ir pasakos vilnys
užlies man sielą...

Paslapties lašas, kaip
šviesos gėlė, išskleidė
auksinius žiedlapius.
Jos vidury žydi
saulė ir žvaigždės.

autoportretas VII

Man jau vis tiek.
Rytoj arba poryt.
Man žodžių nebereikia
nuostabiam peizažui.

Kada vaivorykštės dainos
išskaitoma šviesa,
už paslapties pečių,
tarytum nemirtingos
jūros bangų vėjas —
į širdį neša TAIKĄ.

Mano dvasia čiulpia
dažų nektarą, pamiršdama
žodžius spalvų vandenyne...

zenta • tenisonaitė • autoportretai

Iš spaudai paruošto rinkinio "Aš sapnuoju saulę ir sniegą"

PALAIMINTOJO JURGIO MATULAIČIO POŽIŪRIU

MARIJA STANKUS-SAULAITĖ

Kiekvienai tautai reikia didvyrių ir didmoterių, stovinčių prieky, prieš visų akis, kad būtų kuo sekti, kur semtis energijos ir drąsos. Mūsų tautai nuo seno žinomi jų vardai ir darbai. Rečiau sužinome jų mintis. Bet yra ir įdomu, ir svarbu suprasti, kodėl kas nors pasirinkta, ko kito atsižadėta, kodėl nepasiduota, o ištesėta. Juk žmogų galime laikyti draugu ar drauge tik tada, jeigu jo ar jos mintys ir jausmai mums yra prieinami, ir mus herojai paveikia tik tada, kai jie yra mums tapę artimi, savi. Tada tautos herojai gali būti asmeniui pavyzdys.

Artimas ir savas prieš mus atsistoja pal. Jurgis Matulaitis. Jo nuotraukos rodo tvirtą, jautrų veidą su tiesiu, ramiu žvilgsniu. Jo *Užrašai* (Tėvų Marijonų 1952 m. išleisti) atveria gilią sielą, norinčią visiems, ypač apleistiesiems, gero, kenčiančią dėl sudėtingų istorinių įvykių, kovojančią už tiesą ir teisingumą, o tą kovą pradedančią savyje. Jo gyvenimo metai (1871-1927) rodo, kokiais sunkiais, bet ir džiugiais laikais jis gyveno: po caro valdžia, per I pasaulinį karą, Nepriklausomybės atgavimo ir atgijusios valstybės kūrimo metais. Jis negalėjo likti šalia šių įvykių, nes buvo vadas, ir jo paties filosofija neleido jam būti neveikliam.

Į vadovavimo darbą jis pateko, nes sugebėjo organizuoti įvairias grupes, prie visų prieiti, nei sau, nei kitiems nemeludamas. Jis buvo tikras vadovas, nes buvo gabus ir išėjo mokslą, pasiekdamas aukščiausią laipsnį, kurio gavėjas įpareigojamas kitiems atverti savo sritį — jis buvo mokslininkas, buvo šventas — dosnus, švelnus, paprastas, pagarbus, drąsus, suradęs savo gyvenimo centrą ir jo ištvermingai laikęsis. Raktas į pal. Jurgio gyvenimą bei veiklą turbūt ir būtų tas laikymasis centro, jo paties žodžiais aptarto: "Dievas ir jo garbė

tegul būna viduriu viso mano gyvenimo, ašimi, apie kurią suktųsi visos mano mintys, jausmai, norai ir darbai" (*Užrašai*, 1910.X.14). Darbų gausybė, didelė atsakomybė, įsipareigojimai asmenims, savo kuriamoms bei atkuriamoms vienuolijoms, kitoms organizacijoms ir pagaliau tautai neišmušė pal. Jurgio iš vėžių, nes jis vis kartojo ir vis atnaujino ryšį su savo gyvenimo ašimi: "Nereikia niekad gailėtis savo dvasiniam išstobulinimui nei laiko, nei triūso, reikia tam svarbių svarbiausiam darbui visa širdimi atsiduoti" (*Užrašai*, 1910.X.22). Tobulintis reiškia susikonsultuoti, vėl atrasti kelią, rūpestingai peržiūrint visus asmenybės sluoksnius, kad kiekvienas atskirai ir visi kartu kiltų ir vestų į sielos "ašį". Pal. Jurgio užrašai užregistruoja bent kai kurias mintis, kai kurias priemones savo kryptį peržvelgti bei atstatyti ir priežastis, kodėl išvis tai daroma. Šv. Ignacijaus Loyolos, kurį pal. Jurgis dažnai mini, pavyzdžiu, kasdien skiriama laiko maldai, mąstymui, sąžinės apžvalgai — pratyboms, kurių tikslas yra asmenį pratinti jausti Dievo Apvaizdą bei joje gyventi. Jeigu tie žodžiai gali tuoliaiškai skambėti, mintis yra visiems laikams: žmogus negali laimingai ar prasmingai gyventi išsisklaidęs, pasimetęs; norint surasti centrą bei jo laikytis, reikalauja didelių pastovių pastangų, ir verta to siekti, tam skirti laiko ne dėl to, kad būtų galima pasigrožėti savo pasiekimais, bet todėl, kad tokiu būdu priartėjama prie Dievo. Dievo artumas nėra atsitiktinis įvykis, bet viso gyvenimo pagrindas, visiškai priklausęs nuo Dievo malonės, bet neatitrūkęs ir nuo asmens stengimosi sutapti su ta malone. Nors tos pastangos įtempia asmenį — pavyzdžiui, pal Jurgis, peržvelgdamas savo gyvenimą, dažnai išreiškia gilų

Arkikatedra, Gedimino pils ir trys kryžiai

J. Grikenio nuotr.

gailestį už klaidas bei kaltes ir ryžtą su savim kovoti (1913.II.3). Tos pastangos taip pat teikia vidinę ramybę: “Ar ne ramesnis esi žmogus, ar ne drąsiau žiūri į ateitį, kai visiškai, su gyvu tikėjimu esi Dievo Apvaizdai atsidadęs” (*Užrašai*, 1970.X.24). Ne tiek bijoma netikėtumų, kovos, apsi-vylimo, arba nuo jų grąsios visai atitrūksta-ma, susijus su vidiniu savo centru.

Kaip šv. Ignacijus, taip ir pal. Jurgis Matulaitis buvo apdovanoti nepaprastomis malonėmis: ekstaze, regėjimu. Jų abiejų tai kukliai ir gan slaptai paminėta; jų gyvenimo aptarimuose su tuo atsargiai elg-tasi. Bet yra aišku, kad šie abu šventieji, tiek dirbę kitų gerovei, tiek iš savęs

reikalavę, kantriai Dievo kelio siekę, buvo guodžiami ir stiprinami nepaprasto Dievo artumo. Pal. Jurgis tai pamini šiuo būdu: “Daug, Viešpatie, leidai kryželių ir daug per tą laiką (nuo paskutino rašymo *Užra-šuose*) suteikei ypatingų malonių. Tūkstančius kartų būk už tai pagarbintas! Ypatingai ačiū Tau, Viešpatie, už tą nepa-prastą malonę, kurią man suteikei veina-kart per šv. mišias, giedant vargoninkui ‘Gloria’” (*Užrašai*, 1914.II.23). Kaip ir šv. Ignacijui, pal. Jurgiui ta malonė buvo teikiama Švenč. Trejybės vienybėje: “Kuo-met žmogaus siela, Šv. Dvasios pagauta, pakyla ir nuskrieja į tas aukštybes, kur Švenč. Trejybė savo amžinumoje neap-

sakoma, neišreiškiama, begaline garbe spindi, šviečia, ir kuomet iš tų aukštybių apmeti paskui akimi šį pasaulį, kaip jis išrodo menkutis, mažas (*Užrašai*, 1910. XI.17). Žiūrима амžinybės požiūriu. Pergyvenus tokią šviesą, vėl grįžtama į kasdienybę, kurią bandoma šia šviesa nušviesti — sau ir kitiems.

Kad visa tai neatitrūkė nuo kitų, aišku iš pal. Jurgio gyvenimo. Jam vis rūpėjo kiti žmonės. “Pačiam besitobulinant, reikia stengtis ir kitiems padėti tobulintis, kitiems betarnaudamas, prie kitų išsitobulinimo prisidėdamas, žmogus ir pats tobulinasi ir kyla aukštyn” (1919.X.17). Daug yra nurodymų *Užrašuose*, kaip tobulintis ir tobulinti, tobulintis pačiam ir tobulinti kitus žmones ir darbus” (t.p.). Tobulybė — tai ir būtų kuo geriau ir tobuliau Dievo akivaizdoje gyventi, viską atliekant tyra širdimi ir aiškiu protu. Į tobulinimąsi ir tobulinimą žiūrима rimtai, atsakingai; tai darytina pavieniui, padedant paskiriems asmenims ir organizuotai buriant geros valios žmones. Viskas vykdytina planingai, tvarkingai, tačiau nebijant rizikos, nesigailint savęs, einant ten, kur svarbiausia ir sunkiausia, pasak Šv. Ignacijaus. Tai didelis reikalavimas. Bet jis išreiškiamas ir visai paprastu aforizmu: “kas tau malonu, ir kitam daryk; o kas tau nemielia, ir kitam nelinkėk” (1911.II.17).

Į pal. Jurgio veiklos planą galima įsijungti įvairiais būdais, bet neišvengiama, koks tas būdas bebūtų, nukreipti žvilgsnį nuo savęs ir savo reikalų į kitus. “Jaučiu gerai, kad tik tada žmogus tikrą Dievo sūnų laisvę įsigyji, kada, išsinėręs iš savimeilės kailio, apsisiauti Kristaus dvasios ir malonės rūbu, kada, savęs ir šio pasaulio bei piktos dvasios tikrai išsižadėjęs, pradedi įeiti, įsigilinti į Viešpatį Dievą, kada, savo sugedusį kūną ir šio pasaulio ankštutėlę gūžtelę apleidęs, apsigyveni Aukščiausiojo būstuose; kaip tada pasidaro protas aiškus, laisva dvasia, širdis plati ir atvira. Tik tada

iš tikrųjų pradedi jausti, kad visi žmonės broliai, o žmonija — tai tik viena šeimyna; ir pradedi savo karšta širdimi visus apglobti, visus prie savo širdies imi maloniai glausti” (1910.XI.17). Dievo artumo paliesta širdis tampa talpi ir atvira kitiems, kitoms — broliams, seserims, savo tautai ir kitoms tautoms, visiems žmonėms. Atrodo paradoksiška, kad nuolat savo centro ieškąs asmuo susikoncentruotų ne savyje, o kitame ir kituose, ir kad juo labiau jis tuo centru remiasi, tuo labiau mylėtų kitus. Bet tai, kaip *Užrašai* liudija, neša tikrą ramybę.

Pal. Jurgio Matulaičio gyvenimas buvo sunkus (jis trumpai, tiksliai ir gražiai ses. Onos Mikailaitės aprašytas 1987 m. Putname išleistame leidinyje “Pal. Jurgis Matulaitis: jo gyvenimas ir darbai”). Daugelyje pal. Jurgio nuotraukų matome jau suaugusį per iškilmes fotografuotą vyrą. Daug ką, bet ne viską galima jose įžiūrėti. Tačiau vaizduotė sukuria paveikslą, kurio nematome — tai penktos klasės mokinukas, našlaitis, su atvira žaizda kojoje nuo kaulų džiovos, vaikų pravardžiuojamas, nes šlubuoja. To vaiko gyvenime glūdi Dievo meilės paslaptis.

Lietuvai atgimstant, o drauge su ja visiems viso pasaulio lietuviams turint progą atsinaujinti, sustiprėti, apsispręsti, itin svarbu turėti gilaus vidinio gyvenimo ir tikslaus viešo veikimo pavyzdį. Tai nėra abstraktus idealas, bet asmuo, pajėgęs gerai ir prasmingai gyventi, kliudomas nenusiminti, gerbiamas nepasimesti. Jo mintys ir nurodymai aktualūs ypač dabar, kai Lietuvos padėtis nėra nepanaši į *Užrašų* laikotarpio Lietuvą. Savo vienuoliams ir vienuolėms, bet taip pat ir visiems sąmoningiems krikščionims pal. Jurgis primena: “Mūsų tiesioginis uždavinys visada privalo būti, kad žmonės vestume į išganymą tikros atgailos, tikro tikėjimo, tikros Dievo ir artimo meilės keliu” (1911.I.16). Išganymas tai ir yra vienumas su Dievu ir palaimintaisiais, ir jo siektina “tikru... keliu”. Pal.

V IENYBĖS PAGRINDAS — MEILĖ

CHIARA LUBICH

“Tegul visi bus viena... kad pasaulis įtikėtų” (Jn 17, 21). Tie žodžiai yra paimti iš Jėzaus, Aukščiausiojo Kunigo, maldos. Evangelijoje pagal Joną su šia malda atbaigiamas Jėzaus viešojo gyvenimo aprašymas, kuris mus veda į jo kančios aprašymą. Toji malda rodo jo giliausią jautrumą ir karščiausią troškimą, kad jo sekėjų vienybė neštų pasauliui išgelbėjimą. Jis meldė ir už tuos, kurie per sekėjų žodį jį įtikės.

Jėzus meldė saviesiems, kad jie būtų viena, kaip jis ir Tėvas yra viena. Kaip mes suprantame, tai yra pilna širdies ir minties vienybė, kurios šaltinis yra Jėzaus su Tėvu intymios gyvenimo bendrystės visuma. Toje vienybėje jis ir vykdė visus savo darbus. Ir jo Bažnyčia savo gyvenime ir veikloje taip pat vykdo jo darbus toje vienybėje.

Jo Bažnyčios būdinga ir nepaprasta ypatybė bei jos nuostabaus gyvastingumo paslaptis kaip tik ir yra toji vienybė. Iš tikrųjų per jo Bažnyčią malonė veikia, šventindama pasaulį. Visos išganymo priemonės, kurias Jėzus suteikė savo Bažnyčiai, kaip žodžio, maldos bei atgailos skelbimas ir kitos, yra veiksmingos tiek, kiek jos išreiškia tą vienybę.

Kaip mes turėtumėm gyventi pagal čia mąstomus Jėzaus žodžius? Visuomet stengdamiesi gyventi taip, kad Jėzaus paskutinės maldos prašymas pildytųsi.

Pirmiausia mes galime tai daryti, gyvendami pagal jo žodį. Tą žodį jis mums perduoda per apaštalų įpėdinius. Mes turime vykdyti ypač jo naują įsakymą — gyventi tarpusavio meilėje. Tas įsakymas yra jo žodžių sintezė, ir gyvendami pagal jį, mes taip skleisime vienybę. Mes galime gyventi pagal čia duodamus Jėzaus žodžius, taip pat siekdami su Šventosios Dvasios pagalba, kad meilė būtų gyva ir kitų krikščionių Bažnyčių narių tarpe, kurie dar neturi visiško bendravimo vieni su kitais. Tad darykime visa, kas tik įmanoma, kartu su malda, kad visuomet gyventumėm meilėje.

Vienybei plisti pagrindas yra meilė, kurios Jėzus mums meldė trumpai prieš savo mirtį už mus. Meilėje yra nusižeminimas, galia mirti sau, savo norų atsisakymas, įvairiais būdais

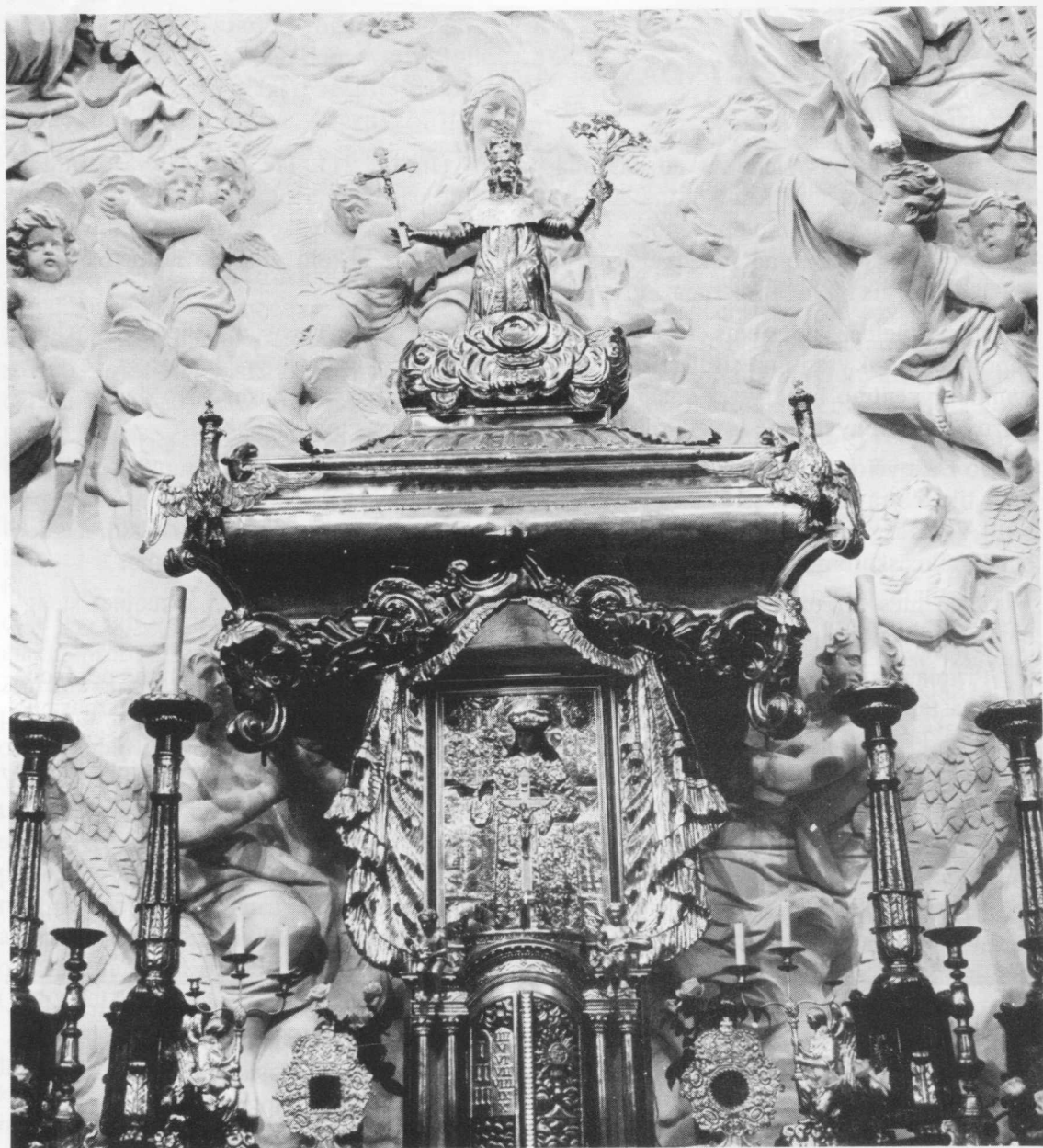

Jurgis vis primena esmę, grindžiamą tiksliais sąvokomis ir suprastu tikėjimu. “Svarbu kiekvieną daiktą pradėti nuo to, nuo ko reikia, svarbu išsyk prieiti prie branduolio to dalyko, kurio siekiame” (1910.X.24). Tai vadovo patarimai — kaip labiau paveikti. Ir dvasios vadas dar išvysto nurodymus: “Būkime gudrūs, kuklūs ir protingi, darykime, kas galima, bet būkime ir drąsūs ir drąsiai eikime į tikslą, tvirtai tikėdami, kad Dievo Apvaizdos ranka mus veda ir neša. Mūsų gyvenimo viduriu turi būti Dievas. Jo didesnė garbė turi mums būti visu kuo” (1910.X.24). Kaip Dievui pasivedusio asmens, taip ir tikinčios ben-

druomenės vienas ir tas pas centras, kuriame tiksliai kryptis ir tikra prasmė. Taip asmuo ir visuomenė nesikerta, o sutaria ir sustiprėja, sukdami apie vieną ir tą pačią ašį.

Savo veiksmiais, nusiteikimais ir mintimis pal. Jurgis Matulaitis parodė, kaip galima oriai ir prasmingai gyventi net sunkiausiomis asmeniškoms ir istorinėms sąlygomis. Jis atvėrė lietuvių šventojo sielą lietuviams suprantama kalba bei suprantamais įvaizdžiais. Jis pasiliko su lietuviomis, kaip pasilieka didvyriai ir didmoterės, kuriuos ir kurias atpažįstame, lyg gerus draugus, ir kuriais žavimės, kaip ženklais visai žmonijai.

Šv. Kazimiero karstas arkikatedroje, jo vardo koplyčioje

J. Grikenio nuotr.

dėmesingas kitų klausymas, vienas kito priėmimas, vienas kitam atleidimas, matymas artimo kaip naujo asmens, einant gyvenimo kelionėje kartu ir t.t.

Tad vadovaukimės Jėzaus meile, kur bebūtumėm: šeimoj, darbe, mūsų bažnyčios bendruomenėje. Tada matysime, kaip vieny-

bė neša nuostabius vaisius aplink mus. Mes taip pat matysime pasikeitimus supasaulėjusioje aplinkoje, kuri atrodo nejautri ir kurčia antgamtiniais paskatinimams. Mes matysime pasaulio pasikeitimus, kaip daugelis randa Dievą ir prie jo grįžta.

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

O KĄ MES PADAROME ARTIMUI?!

KOSTAS PAULIUS

“Kiek kartų tai padarėte vienam iš mažiausiųjų mano brolių, man padarėte” (Mt 25, 40).

Leiskime Jėzui pačiam pasakyti, kas yra tie mažiausieji jo broliai: “Aš buvau išalkęs, ir jūs mane pavalgydinote, buvau ištroškęs, ir mane pagirdėte, buvau nuogas — mane apengėte, ligonis — mane aplankėte, kaliny — atėjote pas mane” (Mt 23, 35-36).

Savaime suprantama, kad Jėzus čia nemini visų, kurie jam rūpi. O jam rūpi visi žmonės, nes ir atėjo visų išganyti. Dažniausiai žmonės ką nors kenčia, ko nors stokoja, kokią nors sunkią našą neša. Vieni kenčia daugiau dvasiškai, kiti fiziškai. Visi, kurie ką nors kenčia, ir yra tie “mažiausieji Jėzaus broliai”, kuriems mes turime padėti.

Dabar jau galime autentiškai pasitikrinti, ką mes padarome artimui. Juk Jėzaus žodžiai aiškiai sako, kad jis save sutapatina su kiekvienu žmogumi, kuriam mes ką nors padarome. Argi tai nereikia, kad su kiekvienu turime elgtis kaip su Jėzumi, lyg matomai būtumėm jo akivaizdoje.

Jei toks supratimas palies mūsų vidų, tada galėsime pagal tą įsitikinimą elgtis visuomet, visose situacijose, aplinkybėse, nutikimuose, nes mus skatins dieviškoji meilė, kuri rūpinasi visais. Tokia meilė yra jautri ir tuoj pastebi, ko artimui reikia ir kaip konkrečiai jam galim padėti. Mums net nereikia ieškoti pagalbos reikalingų. Kiekvieną dieną mes sutinkame žmonių, kurie ko nors reikalingi ar ko stokoja.

Žmonės turi įvairiausių problemų. Vieni kenčia materialinius trūkumus, kiti sveikatos netekimą, dar kiti neturi gerų draugų ar artimųjų ir jaučiasi vieniši, nes niekas jų reikalais nesidomi ir neužjaučia,

o pažįstami ar bendradarbiai, vos tik šią tokį mandagumą parodę, nenori rūpintis kitų reikalais ir grįžta prie savųjų.

Mes gal net nepagalvojame, kad dažnas žmogus savo viduje, net pats to nepastebėdamas, ilgisi asmens, kuris jį tikrai suprastų, juo nuoširdžiai domėtusi ir jo reikalais rūpintusi, kaip savais. Jis ilgisi tokio, kuriam galėtų nuoširdžiai atverti savo vidų ir viską išsakyti, kas ten yra susikrovę. Ir kai tokio nesutinka, jis šią žemišką kelionę tęsia, jausdamasis labai vienišas. Argi toksai nėra tasai “mažiausiasis Jėzaus brolis”, kuriuo mes turime rūpintis? Tad ar mes galime pro tokį praeiti, juo visiškai nesidomėdami, kaip tas kunigas ir levitas, kurie praėjo pro keleivį, plėšikų sužeistą ir paliktą kelyje gulėti vienišą ir apleistą? (Gailestingojo samariečio palyginimas, Lk 10, 29-37).

Kad galėtumėm geriau suprasti ir užjausti vienišus ir apleistuosius, mes turime įsižiūrėti į visų labiausiai apleistąjį. Juo buvo Jėzus, kuris iškentėjo skaudžiausią apleidimą. Mes matome, kad jis nesiskundė visos kančios metu, kai nešė kryžių ir ant jo kybojo. Tada jis rūpinosi tik kitais ir meldė atleidimo tiems, kurie jį kankino, bet kai atėjo jo kančios skaudžiausias momentas, tik tada jis šaukė: “Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai?!” (Mk 15, 34).

Jėzų su dangiškuoju Tėvu jungė neapsakoma tarpusavio meilė. Iš tos meilės Jėzus atėjo vykdyti Tėvo valią, kentėti ir mirti ant kryžiaus. Bet kai jis pajuto, kad Tėvas jį apleido, tai jam buvo skaudžiausia visoje jo kančioje.

Žmonės dažnai labai įskaudina vieni kitus, nuskriausdami visam gyvenimui,

įvairiais būdais apleisdami. Vedusieji palieka vieni kitus ir susidėję gyvena su sveltmais. Sugedę tėvai nesirūpina savo vaikais ir juos apleičia. Suaugę vaikai palieka be priežiūros susenusius ir paliegusius tėvus, jais visai nesirūpindami. Broliai ir seserys, neištikimi šeimyniškai meilei, vieni kitų nekenčia, išsiskirsto, visiškai nesirūpindami vieni kitais.

Visokio nelabumo žmonių santykiuose labai daug. Užtai nukentėjusiems nuo bet kokio blogio turime padėti, nes jie ir yra tie "mažiausieji Jėzaus broliai", kuriais ir mes turime rūpintis.

Norėdami tuos Jėzaus žodžius vykdyti, turėsime mylėti ir tuos, kurie ką nors blogo mums daro: apkalba, skriaudžia materialistiškai, šmeižia ir nekenčia. Jėzus aiškiai sako: "Mylėkite savo priešus, darykite gera tiems, kurie jūsų nekenčia. Laiminkite tuos, kurie jus keikia, ir melskitės už savo neikintojus" (Lk 6, 27-28). Ir jis pats duoda mums pavyzdį, kai kybodamas ant kryžiaus meldė: "Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino, ką darą" (Lk 23, 34). O Jėzaus pavyzdžiu pasekė šv. Steponas, pirmasis kankinys, kai buvo akmenimis mušamas ir jau suklupęs meldė: "Viešpatie, nepaskaityk jiems šios nuodėmės!" (Apd 7, 60).

Yra dar viena kategorija žmonių, kurie Jėzui rūpi ypatingai. Jis sakė: "Aš ir atėjau kviesti ne teisųjų, bet nusidėjėlių" (Mt 9, 13). Jei tokie jam rūpi ypatingai, jie turi rūpėti ir mums. Jis kaip tik ir atėjo jiems padėti ir nori, kad mes padėtumėm taip pat.

Norėdami tokiems padėti, mes turime būti atsargūs, kad nepasidarytumėm panašūs į fariziejų, kuris atėjo į šventyklą melstis. Štai ką sako Jėzus apie tai palyginime: "Du žmonės atėjo į šventyklą melstis. Vienas buvo fariziejus, o kitas muitininkas. Fariziejus atsistojęs taip sau vienas meldėsi: 'Dėkoju tau, Dieve, kad nesu toks, kaip kiti žmonės — plėšikai, sukčiai, svetimautojai — arba kaip šis va muitininkas. Aš pasninkauju du kartus per savaitę, ati-

duodu dešimtinę iš visko, ką įsigyju 'O muitininkas stovėjo atokiai ir nedrįso nė akių pakelti į dangų, tik mušėsi į krutinę maldaudamas: 'Dieve, būk gailestingas man nusidėjėliui!' Sakau jums: šitas nuėjo į namus nuteisintas, ne anas. Kiekvienas, kuris save aukština bus pažemintas, o kuris save žemina, bus išaukštintas" (Lk 18, 10-14).

Tad kaip mes galėtumėm padėti nusidėjėliams? Mes galime padėti jiems net jei kokios nors medžiagiškos pagalbos jie nėra reikalingi, arba jie mums neprieinami. O kaip geriausiai padėti, Jėzus paliko mums pavyzdį. Jis sakė: "O aš, kai būsiu pakeltas nuo žemės, visus patrauksiu prie savęs" (Jn 12, 32). Krikščionybės istorija aiškiai liudija, kad nuo to meto, kada jis buvo pakeltas nuo žemės, jis vis tebetraukia prie savęs milijonus. Bet kai mokė ir net stebuklus darė — patraukė tik mažą skaičių sekėjų.

Jis labai nori, kad ir mes tuo būdu padėtumėm jam gelbėti nusidėjėlius. Jo žodžiai tai rodo: "Kas neima savo kryžiaus ir manęs neseka, tas manęs nevertas" (Mt 10, 38).

Juk jis ir atėjo nešti savo kryžių ir ant jo mirti už nusidėjėlius. Kai taip reikalauja, kad darytumėm ir mes, tai reiškia, kad jis tokios pagalbos labai nori ir kad tik tokia pagalba labiausiai veiksminga.

Užtai nešti kryžių ir reiškia, kad, aukodami Viešpačiui viską, visų pirmiausia aukotumėm jam visus mūsų kentėjimus, nes šitokioje auškoje pradeda veikti jo galybė ypatingai, gelbėdama ir patraukdama į save tos pagalbos reikalinguosius.

Visa tai pamastę, galėsime geriau suprasti, kad Jėzui rūpi visi žmonės, nes kiekvienas savo žemiškoje kelionėje ką nors kenčia, ko nors stokoja ar nemato gyvenimo vertės ir prasmės ir užtai reikalingas kokios nors jo pagalbos. O bendrai imant, mes visi reikalingi jo pagalbos, nes jis aiškiai tai mums sako: "Aš vynmedis, jūs vynmedžio šakelės... be manęs jūs nieko negalite padaryti" (Jn 15, 5).

Kaip vertinti kritiškus istorikų ir egzegetų tvirtinimus apie Evangelijų pasakojimus?

P. DAUGINTIS, S.J.

Daug kam tenka skaityti ar girdėti abejonių apie Evangelijų knygose pasakojamų įvykių istoriškumą. Kartais tos abejonės ir pačiam kyla. Egzegetai, tie mokytieji Šv. Rašto aiškintojai, kelia klausimus ir apie Kristaus bei jo apaštalų žodžių autentiškumą, ir tikrąją jų prasmę.

Norime į tuos klausimus, skaitant išylančius, ir istorikų bei egzegetų mokslo vardu daromus kritiškus vertinimus trumpai atsakyti. Daugiausia pasinaudosime kunigo David Tracy, Čikagos universiteto teologijos profesoriaus, žodžiais ir mintimis. Šiais klausimais jis yra parašęs įvairių knygų: „Blessed Rage for Order: New Pluralism in Theology“, „The Analogical Imagination: Christian Theologie and the Culture of Pluralism“. Savo straipsnyje „To Trust or Suspect“¹ jis rašo: „Krikščioniškosios religijos kilmė nėra grindžiama istoriškomis rekonstrukcijomis. Tačiau krikščionybė, kaip istoriškais faktais paremta religija, gali būti pažeidžiama perdėtu istoriniu kriticismu... Jeigu Jėzus iš Nazareto iš viso nebūtų gyvenęs, ar būtų buvęs panašus į Elmer Gantry apgavimas, tai radikaliai pakeistų krikščionybės savęs suvokimą ir sampratą. Buvo ir vis atsiranda

tokių teigimų. Tačiau jie buvo istorikų atmesti dėl istoriškai kritiškų motyvų. Dabar nė vienas apsišvietęs žmogus, net bedievis, jų nebekartoja.

Esu pareiškęs ir vėl patvirtinu: tyrinėjimai apie 'istorinio Jėzaus' buvimą ir studijos bei ieškojimai Jėzaus bei apaštalų žodžių originalios prasmės turi save suprantančios krikščionybės kritišką funkciją, uždavinį, nors ir negali dėl paties dalyko prigimties (krikščioniškos religijos antgamiškumo) turėti konstitucinės patirties“.

David Tracy kitame „Commonweal“ žurnalo straipsnyje rašo, kad „daugelis katalikų teologų yra atsargūs su istorikų ir egzegetų tyrinėjimų rezultatais (pvz., kad ir apie 'istorinį Kristų'), kad nesuteiktų jiems kokios didelės teologinės reikšmės. Jie tik tarnauja korektyviniam (pataisymo) uždaviniui. Tokią reikšmę savo tyrinėjimams priskiria ir Kueng bei Schillebeeckx“², abu pagarsėję teologai savo drąsiomis, dažnai perdėtomis ar nepakankamai pagrįstomis išvadomis. Iliustracijai keletas pavyzdžių.

Kas Evangelijos pagal Matą autorius?
Ilgus šimtmečius daugelis tikėjo, kad Evangelija pagal Matą yra parašyta paties

---

Suprantama, kad žemiškuose reikaluose mes daug galime nuveikti, padaryti. Bet jo žodžių prasmė yra ta, kad mes be jo negalime nei patys dvasiškai augti ir tobulėti, nei darbuotis kitų dvasinei naudai. Mes patys vieni negalime sukontroliuoti savo ydų, trūkumų, silpnybių, negerų pageidimų, negalime nugalėti savo egoizmo, kuris mumyse įvairiais būdais užsimaskuo-

ja, ir jo nepastebime. Užtai, kai stengiamės, kovojame ir matome, jog neįveikiame, pats laikas šauktis jo dieviškos pagalbos ir pastangas bei kovą tęsti ištikimai ir toliau.

Jei, visa tai supratę, mes visuomet stengsimės elgtis su kiekvienu asmeniu, kaip elgtumės su Jėzumi, tada visas mūsų galvojimas apie artimą pasikeis, ir tikroji artimo meilė mumyse įsiviešpataus.

apaštalo Levio-Mato. Tik vėliau istorikų ir egzegetų studijų dėka sužinota, kad šios Evangelijos redakcija buvo ne paties Mato, bet jo mokinių. Tačiau tai nepakeičia esminio dalyko: šia Evangelija yra perduotas apaštalų liudijimas ir tikėjimas, kad Jėzus Kristus yra Mesijas, Dievo Sūnus.

Ar yra istoriškai Jėzaus vaikystės pasakojimai Mato ir Luko evangelijose? Kaip ir kiek tie pasakojimai istoriškai, noriu pirmiausia pacituoti katalikų labai vertinamą autoritetinę Biblijos komentarų knygą "The Jerome Biblical Commentary". Joje yra taip aiškinama Evangelijos pagal Matą 1-as ir 2-as skyrius:

"Nebuvimas Jėzaus vaikystės pasakojimų Evangelijoje pagal Morką labai stipriai įtaigauja prileisti, kad jų nebuvo ankstyvoje krikščionių tradicijoje ir kad įvairios tradicijos apie Jėzaus vaikystę susidarė tik vėliau.

Kadangi tie pasakojimai nebuvo originali apaštalų skelbiamo mokslo dalis (kad Jėzus yra Mesijas-Kristus, žmonių Išganytojas, dieviškasis Mokytojas ir Pranašas, jo išganomojo darbo tęsėjos Bažnyčios įsteigėjas), taip pat ir matytų Jėzaus darbų bei įvykių liudijimo dalis, tai jie iškilo vėliau. Jais norėta dar geriau išreikšti Jėzaus gyvenimo įvykių, darbų ir žodžių supratimą.

Mato tradicijos versija yra labai paveikta Senojo Testamento tekstų. Teologinė vaizduotė ir simbolizmas vaidina labai didelę rolę Jėzaus vaikystės pasakojimų kompozicijoje".³

Šios Evangelijos autorius nori simboliškai parodyti, kad Jėzus yra karalius, Mesijas, nes kilęs iš karališkos Dovydo-Judo giminės, iš Betliejaus miesto. Pagonių tautų atstovai (Išminčiai) pagarbina Jėzų, kaip nuostabųjį karalių, Mesiją, o žydų tautos kunigai, Rašto žinovai jo nepripažįsta. Kaip Mozės gimimo metu žydės motinos verkė dėl Egipto karaliaus paliepimo žudyti kūdikius, taip Jėzaus gimimo metu Betliejaus žydės motinos verkė savo kūdi-

kių berniukų, nužudytų žiauriojo karaliaus Erodo įsakymu. Kaip žydų tautos vadas Mozė buvo iš Egipto, taip naująjį išrinktosios tautos Vaduotoją, Išganytoją Jėzų Kristų Dievas pašaukė iš Egipto.

Apie Luko Evangelijos Jėzaus vaikystės pasakojimus toje pačioje komentarų knygoje rašoma: "Tie pasakojimai turėjo pradžią žydiškoje krikščionių bendruomenėje. Antroje išsivystymo epochoje jie buvo apaštalo Jono mokinių įtakoje. Tai rodo panašus skaičių ir šventyklos simbolizmas Luko ir Jono Evangelijose. Gana smulkus Jėzaus vaikystės intymių įvykių aprašymas, atrodo, reikalauja prileisti, kad Marija mielai pasidalino tų įvykių pergyvenimais su ankstyvąja Bažnyčia... Pasakojimo stilius yra simboliškas ir bibliinis, pvz., piemenis "nutvieskė Viešpaties šlovės šviesa"... "jis bus prieštaravimo ženklas, ir tavo pačios sielą pervers kalavijas, kad būtų atskleistos daugelio širdžių mintys"(Lk 2,9... 34-35).

Darant išvadą, reikia sutikti, kad Luko Evangelijos Jėzaus vaikystės pasakojimą sunku įstatyti į kurį nors žinomą literatūros žanrą. Jis turi keletą vadinamojo 'midrash' bruožų. Tačiau jis neturi 'midrash' dažnai naudojamo Šventraščio citavimo. Taip pat jo negalima aiškiai klasifikuoti kaip 'haggadah'. Mat ši žanro rūšis labai dažnai vartoja fikcijas, įsivaizduotas istorijas. O Lukas ne tik įstato savo pasakojimus į istorijos eigą (plg. Lk 1,5; 2,1), bet paduoda ir aiškiai žinomus faktus: žmonių vardus, geografines vietas, chronologiją, gimimą iš mergaitės Marijos, Jėzaus karališkas prerogatyvas pagal kilimą iš karaliaus Dovydo giminės ir t.t."⁴

Tačiau yra ir stilistinių 'midrash' bruožų, pvz., Marijos giesmė "Mano siela šlovina Viešpatį" (Lk, 1, 47-55) savo žodžiais labai artima Samuelio motinos Onos giesmei (plg. Sam 2, 1-10) ir psalmėms; taip pat ir Zakarijo giesmei "Šlovė Viešpačiui, Izraelio Dievui".

Evangelijų pagal Matą ir Luką pasakojimai apie Jėzaus vaikystę perteikia ne Jėzaus vaikystės įvykių dieną, bet atpirkimo paslaptis. Visi dabar pripažįsta, kad Evangelijos nėra Jėzaus biografijos ar jo gyvenimo istorija, bet yra religinio pobūdžio knygos, perduodančios taip pat ir Jėzaus gyvenimo bei veiklos istorinius faktus. Užtat juos studijuoja istorikai ir egzegetai. Žinoma, kaip Jėzaus vaikystės pasakojimuose, taip ir kai kuriose kitose Evangelijos vietose yra istoriškų neaiškumų. Tačiau ir ten aprašomi dalykai yra ne mitai, legendos, fikcijos ar grynas simbolizmas. Jie remiasi daugiau ar mažiau istoriniais įvykiais. Tų pasakojamų įvykių istoriškumo istorikai ir egzegetai niekada negalės 100% paneigti. Be to, tie smulkūs Jėzaus vaikystės ir kiti panašūs epizodai neturi ir didesnės reikšmės istoriniam krikščionybės pamatui, užtat dar mažiau ar visai bereikšmiai krikščioniškajam tikėjimui.

Istorikai ir egzegetai iš dalies gali nustatyti, kiek yra istoriškai tikri Evangelijų pasakojami įvykiai ir kiek autentiški Jėzaus žodžiai. Prof. E. Schillebeeckx tam tikslui nurodo penkis metodus ar kriterijus, kaip perėmimas tradicija perduodamų įvykių ar žodžių, nors jie kartais nepalankūs (pvz., apaštalų bailumas, mokinių sumišimas), ar priešingi anų laikų krikščionių bendrijos pažiūrioms, ar tų dalykų visur pasikartojimas, ar jų savitarpyje derinimasis...⁵

Naudojantis tokiais kriterijais ir metodais, galima pasakojimuose apie Jėzaus žemiškąjį gyvenimą atskirti: 1. Evangelijose paduodamus Kristaus veiksmus, kurie maždaug taip ir įvyko; 2. kurie taip susiję su įprastiniu Bažnyčios požiūriu, kad jų esmė kilo iš Jėzaus; todėl istoriškai tikri prisiminimai yra aiškiai turėję tam tikrą vaidmenį; 3. nepasakyti posakiai ar nepadaryti žemiškojo Jėzaus veiksmai, kuriuos vis dėlto jam priskirdama krikščionių bendrija pasakė, ką Viešpats, gyvas

jos tarpe, konkrečiai jai reiškė; nors ne to posakio forma, bet substancija sujungia jį su kilme, su istoriniu Jėzumi.

Katalikų Bažnyčia, kaip šimtmečiais gyvuojanti institucija, turi daug patirties. Todėl, būdama atsargi, ji negreit priima naujus istorikų ir egzegetų tvirtinimus. Bet visas šimtmetis dabar Bažnyčia laikosi vidurio kelio tarp konservatyviųjų ir modernųjų teorijų. Stiprus, moksliškai autoritetingas biblinis institutas Romoje ir Jeruzalėje įgalina katalikų Bažnyčią tai daryti. Kas moksliškai tikra, (tai matyti iš Bažnyčios oficialiųjų raštų ir vyskupo "imprimatur" patvirtintų knygų), yra daugiau negu reikia istoriškam krikščionybės pamatui. Tokiu būdu istorikų ir egzegetų ilgamečių studijų dėka mes galime ir be abejonių, ir su didesniu tikrumu skaityti Evangelijas bei sužinoti, ką Jėzus Kristus, isikūnijęs Dievo Žodis, kalbėjo tada ir kalba dabar mums, savo tikintiesiems.

- 1 David Tracy "To Trust or Suspect" (Commonweal, Aug. 10, 1984).
- 2 Ten pat, Oct. 5, 1984, p. 533.
- 3 "The Jerome Biblical Commentary, 1968, Vol. II, p. 66.
- 4 Ten pat, p. 120-121.
- 5 Plg. E. Schillebeeckx "Jesus. An Experiment in Christology", p. 88-97.

■ Lietuvių fondui prel. J. Prunskis įteikė 50.000 dol., kad jų palūkanos kasmet būtų perduodamos Nekalto Prasidėjimo seselėms Putname. Jų sudarytoji komisija nuspręs, ar tą sumą panaudoti religinės knygos išleidimui, ar kitam kuriam projektui, skiepijant religinę mintį lietuviuose išeivijoje ar Lietuvoje.

■ Amerikos Lietuvių R. Katalikų Moterų sąjunga geriausios lietuviškos moters žymenį šiemet paskyrė Gintei Damušytei.

■ Lietuvos bažnyčiose, meldžiant Lietuvai laisvės, Gorbačiovo atvykimo dieną buvo laikomos pamaldos, skambėjo varpai. Žmonės su žvakėmis rankose turėjo susikaupimo valandėles.

KĄ DARYTI SU RASTU DAIKTU?

ANTANAS GRINIUS

Šį rašinį pradėsiu su daugeliui žinomu anekdotu. Eina čigonas išpažinties ir, sakydamas nuodėmes, nusega kunigui laikrodį. Toliau išpažindamas savo nuodėmes, sako:

— Pavogiau laikrodį.

— Tai gražink, — sako kunigas.

— Še! — duoda čigonas kunigui laikrodį.

— Man jo nereikia. Atiduok tam, iš kurio paėmei, — aiškina kunigas.

— Daviau, bet neėmė, — teisinasi čigonas.

— Jei neima, tai pasilaikyk sau, — sako kunigas.

Kunigas, baigęs klausyti išpažinčių, pasigedo laikrodžio. O čigonas džiaugėsi, kad "gerai" atliko išpažintį ir gavo laikrodį...

O štai kas man kartą atsitiko. Keičiau čekį banke. Kasininkė, suskaičiavus pinigų, įdėjo į voką ir man padavė. Pinigų banke netikrinau. Parėjęs namo, suskaičiavau ir radau daugiau negu man priklausė. Kitą dieną nuėjau į tą banką ir duodu kasininkei man perduotus pinigų. Kasininkė užsigauna ir pinigų neima, sakydama, kad ji pinigų neperdavė, ir jie jai nepriklauso. Palikau pinigų kasos langelyje ir išėjau.

Viena moterėlė, išėjus iš krautuvės, eidama namo, rado ant kelio ryšuliuką pinigų. Ji tuos pinigų pasiėmė ir parsinešė namo. Namie suko galvą, ką su tais pinigais daryti. Gražinti nėra kaip, nes nežinai, kas juos pametė. Eina pas kleboną ir klausia, ką su tais pinigais daryti. Klebonas sako: "Rada, tai ir turėk sau". Bet jai širdis neleido tų pinigų sau pasilikti, tad juos paliko bažnyčiai ir atsisveikinusi išėjo namo.

Prel. dr. F. Bartkus ir kun. dr. P. Aleksa savo knygoje "Dievas ir žmogus" aiškina apie rastus daiktus. Jie čia kalba apie niekam nepriklausančių daiktų užėmimą ir sako, kad radimas yra taip pat tam tikra užėmimo rūšis.

Tačiau anaipol ne visada, o tik esant tam tikroms sąlygoms, galima teisėtai pasisavinti rastą daiktą. Skiriami trejopi rasti daiktai: lobis, savininko sąmoningai išsižadėtas daiktas ir savininko netyčia pamestas daiktas.

Lobiu vadinamas kilnojamas, vertingas ir paslėptas (dažniausiai žemėje užkastas) daiktas, kurio savininkas nėra žinomas. Jis priklauso tam, kas jį randa, jei randa savo lauke; o jeigu svetimame — pusė priklauso jam, pusė lauko savininkui. Jei kuriose šalyse valstybės įstatymai yra kitaip nustatę, to reikia ir laikytis, bent po teismo sprendimo.

Savininko sąmoningai išsižadėtas daiktas niekam nepriklauso, tai jo teisėtu savininku tampa tas, kas pirmas jį pasiima.

Savininko netyčia pamestas daiktas nesiliauja priklausęs jį pametusiam. Radėjo teisės ir pareigos jo atžvilgiu yra šios:

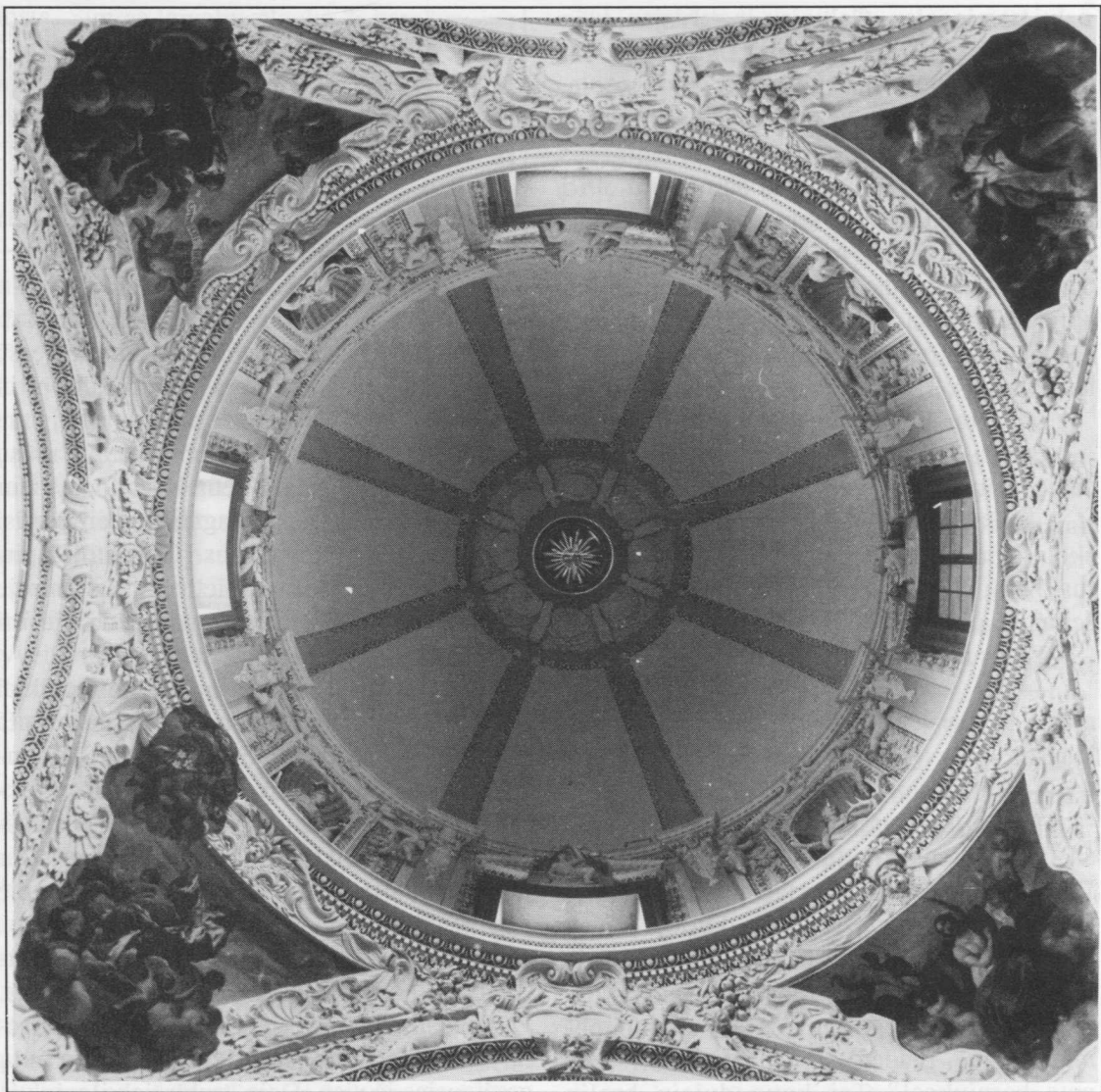
a. Nėra griežtos pareigos paimti rastą daiktą, todėl kas jo nepaima, teisingumui nenusikalsta. Tačiau, jeigu tuojau nepaimtas daiktas greitai sugestų ar sunyktų, yra iš artimo meilės einanti pareiga jį paimti.

b. Kas paima rastą daiktą, privalo jį saugoti, kaip savo, ir su atitinkamu stropumu ieškoti jo savininko; ieškojimo stropumas turi maždaug atitikti daikto vertę.

c. Atsiradus savininkui, daiktą reikia jam gražinti. Daikto saugojimo, savininko ieškojimo ir, jei daiktas gyvas, jo išlaikymo išlaidas savininkas privalo sumokėti radėjui.

d. Jei praėjus tam tikram gana ilgokam laikui savininkas neatsiranda, radėjas gali sau pasilaikyti daiktą. Žinoma, būtų tobuliau jį atiduoti geriems tikslams, bet griežtos pareigos taip daryti nėra. Kiek laiko turi praėti, kad rastą daiktą būtų galima pasilaikyti sau, smulkiau nurodo valstybės įstatymai. Reikia jų laikytis.

e. Bet jeigu kas tyčiomis neieškojo savininko ar ieškojo be pakankamo stropu-

Šv. Kazimiero koplyčios kupolas

J. Grikenio nuotr.

mo, tai, ir praėjus nustatytam laikui, neturi teisės pasilaikyti daikto, bet privalo atiduoti geriems tikslams.

Štai kokių įdomų atsitikimą pasakoja J. W. Tkach, žurnalistas, 1986 m. angliškame žurnale "The Plain Truth":

"Mėgau karvelius ir jų savo darbe turėjau apie 50 porų. Karvelių lizdams įrengti labai tiko tuščios cigarų dėžutės. Vaikščiojau po kaimynines krautuves ir jų

prašinėjau. Vieną popietę grįžęs su pilnomis rankomis tų dėžučių, pradėjau jas atidarinėti. Atidarant trečią ar ketvirtą dėžutę, nustebau. Dėžutė buvo pilnai prikrauta 100 dolerių banknotų! Suskaičiavęs radau 12 tūkstančių dolerių. Mano širdelė mušė taip smarkiai, kad, manau, ir kaimynai galėjo girdėti. Ilgai galvojau, galvojau ir nesugalvojau, ką su jais daryti. Uždaręs ir užklįjavęs įdėjau dėžutę į maišą ir užkasiau giliai savo darže. Visą

naktį nemiegojau. Galvojau ir galvojau, kaip ir kur praleisti tuos pinigus. Dvi dienas negalėjau susivokti: sėdžiu mokyklos suole, žiūriu pro langą ir vėl galvoju, ieškodamas geriausios išeities, kaip tuos pinigus praleisti. Gerai žinojau, kad aš negaliu eiti į krautuvę su 100 dol. banknotu, juk niekas nepatikės, kad 11 metų berniukas galėtų turėti tokio didumo banknotą. Galų gale nusprendžiau šiuo reikalu pasikalbėti su tėvu. Ir vieną vakarą papasakojau jam apie rastuosius pinigus. Tėvas sako:

— Gerai, bet ką tu galvoji daryti su jais?

Buvau nustebintas tokiu tėvo klausimu. Jam aiškinau:

— Galvoju taip: išmokėsime savo namo skolas, nusipirksime naują automobilį, naujus baldus, virtuvei pagerinimus ir visai šeimai naujus drabužius...

Tėvas neleido man pabaigti ir paklausė:

— Ką tu galvoji? Juk tie pinigai nėra mūsų, tu turi juos grąžinti tam, kam jie priklauso!

— Bet aš nežinau, kur juos gavau.

— Tu turi surasti, — pasakė tėvas. — eik į kiekvieną krautuvę ir nieko nesakyk. Jie patys turi tave pamatyti ir prisiminti.

Ėjau į kiekvieną krautuvę, kurioje buvau gavęs tuščių cigarų dėžučių, o tėvas stovėjo lauke ir mane sekė. Einant į paskutinę krautuvę, vienas krautuvės savininkų, pamatęs mane, pradėjo šaukti: "Jis! Jis — tas pats berniukas!" Tai buvo dviejų brolių laikoma maisto krautuvė, ir ta dėžutė buvo vieno brolio kasa, kurioje jis laikė visas santaupas, o jo brolis per apsirikimą įdavė man. Brolis jo apsirikimu netikėjo ir įtarė vagyste.

Galite įsivaizduoti, koks laimingas buvo brolis, pamatęs mane! Jis pasodino mane prie bufeto, pašaukė visus savo klientus ir papasakojo apie šį įvykį. Davė man 100 dolerių banknotą ir pasakė: "Tu gali atsivesti, kada tik nori, į krautuvę savo draugus, ir jūs visi gaušite nemokamai ledų per visą jūsų gyvenimą".

Tad kaip gražiai viskas pasibaigė! Malonu net skaityti. Tai buvo seniai — 1937 metais.

A•T•O•S•T•O•G•O•S

AMERIKOS PIETUOSE

BERNADETA
MILIAUSKAITĖ-HARRIS

Šių metų vasaros atostogas nutarėme su vyru praleisti šiame krašte. Automobilu išvažiavome iš Worcesterio į valstiją su skirtinga gamta, kalba ir galvosena nuo mūsų Massachusetts — tai Pietų Karolina. Visur auga palmės, mirtos, magnolijos ir girdisi savotiškas kalbos akcentas. Gyventojai pirmoje vietoje laiko save pietiečiais, o antroje — amerikiečiais. Buvome ypatingai sužavėti Charlestono grožiu ir istorija.

Šis miestas ypač didžiuojasi savo puikiai išlaikytais istoriniais namais. Geriau tinka pavadinti juos rūmais. Šie aštuoniolikto amžiaus pastatai pasižymi graikų architektūriniu stiliumi. Dauguma, kartu su jų puošniais darželiais, yra atidari lankytojams. Dar įdomiau yra juos pamatyti žinant turputį apie jų praeitį.

62 *Famous Houses* yra knyga, kuri apasakoja šių išpūdingų namų istorijas. Pavyzdžiui, vienas airis ateivis norėjo pastatyti namą savo sužadėtinei, kuris būtų gražiausias iš visų. Deja, truko tiek ilgai, kad ji susituokė su kitu. Jis mirė viengungis. Namas stovi King gatvės Nr. 21.

Namo, stovinčio East Battery gatvėje, Nr.9, pastogė turi dalį patrankos iš Pilietinio karo. 1865 metais vasario mėnesį ji buvo atrasta pylime. Kadangi svėrė apie 30 tonų, negalėjo jos pajudinti. Nutarė susprogdinti. Dalis jos prasimušė per stogą ir nusileido pastogės grindyse. Ten ji guli iki šios dienos, nes per sunku nugabenti žemyn laiptais.

Charleston yra uostas, ir dauguma šių pastatų gyventojų grožėjosi jo vaizdu. 1880 metais vienas banginis paklydo ir įplaukė į

uostą. Šimtas laivelių plaukė „į karą“ su juo. Banginis pralaimėjo. Visa tai stebėjo žymus mokslininkas — osteologas dr. Gabrielius Manigault nuo savo balkono Gibbes gatvėje. Užkonservavo skeletą ir padovanojo Charleston muziejui. Tą skeletą galima pamatyti ir šiandien.

Šiame muziejuje taip pat galima rasti atsakymą į klausimą, iš kur tų laikų gyventojai užsidirbo pinigų pasistatyti sau tokias puikias gyvenvietes. Tai nuo ryžių kultivacijos. Su vyru žinojome, kad medvilnė buvo svarbi pietų ekonomijos dalis. Muziejuje sužinojome, kad ryžiai labai gerai augo apylinkinėse įlankose ir pelkėse. Taip ir atsirado jų krantuose plantacijos. Jų šeimos pasistatė sau namus taip pat mieste, kur praleisdavo vasaras toli nuo karščių ir uodų. Apžiūrėję įvairius muziejaus eksponatus apie tų laikų gyvenimą, nutarėme aplankyti dvi išlikusias plantacijas. Viena iš garsiausių vadinasi „Boone Hall“.

Įvažiavimas ilgas. Abiejuose pusėse apdengtas šimtamečiais ažuolais. Nuo jų šakų kabo vadinami „Spanish moss“, kurie auga nuo Šiaurės Karolinos iki Pietų Amerikos. Iš tikrųjų nėra samanų, bet augalai, kurie neturi šaknų. Juos išlaiko tik drėgmė iš atmosferos. Panašūs į plaukus, ir pasakoja, kad kartą buvo pora jaunų sužadėtuvių, kurie tragiškai žuvo. Palaidoję juos po ažuolu, nukirpo sužadėtinės ilgus juodus plaukus ir pakabino ant šakų. Ten jie kabėjo, kad visi galėtų matyti. Po daug metų jie pražilo ir paplito po kitus medžius.

Namą aprodė mums gidė. Jos laukiant ant balkono, į akį krinta namo plačios durys. Vėliau ji paaiškino, kad kadangi tų laikų moterys nešiojo labai plačias sukneles, durys taip pat turėjo būti labai plačios, kad jos galėtų įeiti. Įsidėmėtina, kad vieno kambario durys buvo žymiai siauresnės. Tai kambarys, kur vyrai susirinkdavo po vakarienės išgerti ir vieni sau pasikalbėti. Kad moterys neįeitų, sumažino duris.

Bevaikštant per kambarius su seno-

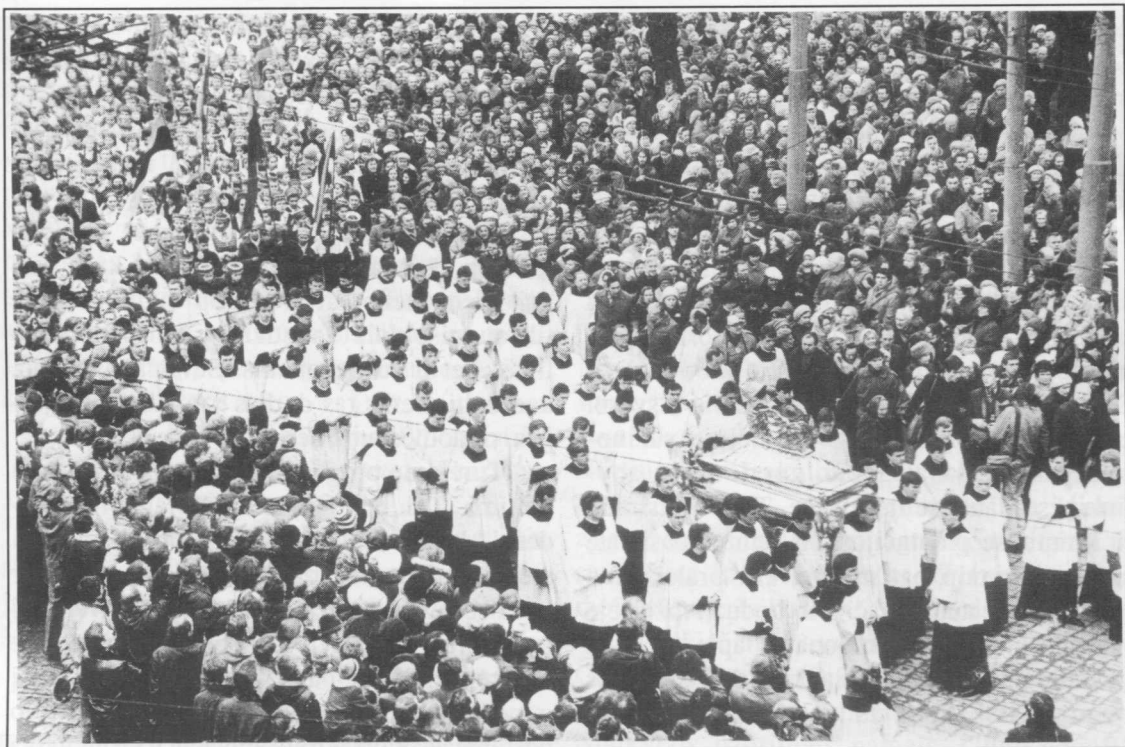
viškais baldais ir paveikslais, lengva įsivaizduoti save tokia suknele romantiškai šokant su elegantiškai apsiredžiusiu vyru. Bet pažvelgus per langą, matosi netoli pastatyti vergų nameliai, kurie primena tamsiąją istorijos pusę.

Ryžių augini buvo prievarta privežti juodieji iš Afrikos ir parduodami kaip vergai. Jiems teko dirbti pelkių dumbluose ne tik su visokiais vabzdžiais, kurie nešdavo ligas, bet ir su gyvatėmis. Savininkai tikėjo, kad baltiesiems tas darbas yra labai pavojingas, o juodiesiems ne.

Turėjome progą apiplaukti tokią pelkę su valtimi. Tai buvo žymioji „Magnolia Gardens“, kur galima ją išsinuomoti. Plaukdami stebėjome įvairių rūšių paukščius, nes kur kadaise augino ryžius, dabar yra paversta į paukščių gyvenvietę (bird sanctuary). Matėme didžiulį baltą „heron“ — panašų į gandrą, daug ančių ir vėžlių. Iš tolo pastebėjau, kaip atrodė gyvatė, iškišus galvą iš vandens. Tuoj panėrė. Bet tai buvo „snake bird“ — paukštis su ilgu, plonu kaklu, maža galva ir smailiu snapu, kuris gaudė žuvis, nardydamas po vandeniu. Ten yra ir aligatorių, bet neteko matyti.

Grįžę apėjome gėlių darželius, gėrdamiesi gražiausiomis gėlėmis ir žmogaus nebijančiais povais. Viename iš tų darželių radome ir lietuviškų rūtų. Tas darželis vadinasi „Biblical Garden“, nes prisodintos gėlės yra minimos Senajame Testamente. Daug juoko turėjome, bandydami išeiti iš labirinto, kuris yra suaugęs iš įvairių krūmų. Eini, eini, ir staiga užkirstas kelias — tai vėl atgal ir iš naujo.

Juokėmės ir iš girdėtų anekdotų apie baltuosius ir juoduosius, kurie yra įsisunkę į pietų tautosaką. Kaip ir Sibiro tremtiniais, tikėjimas ir humoras padėjo vergams pakęsti sunkią gyvenimo dalį. Pasakojama apie vieną plantacijos savininką, kuris mėgdavo pasakoti savo sapnus vienam iš savo juodųjų tarnų. Tarnas taip pat papasakojo savo sapnus ir vis mėgindavo pasakoti įdomesnių.

Šv. Kazimiero palaikų pernešimo iš Šv. Petro ir Povilo bažnyčios eiseną

J. Grikenio nuotr.

Vieną rytą savininkas sapnavo, kad buvo juodųjų danguje ir kad ten matė daug sulūžusių namų, suodinių gatvių ir daug apskurusių juodukų. Juodasis tarnas pasakojo, kad sapnavo baltųjų dangų. Nors vartai perliniai, o gatvės auksinės ir sidabrinės, bet tuščios. Matyt, nė vienas baltasis nebuvo jo užsitarnavęs.

Pasakojimai apie vaiduoklius taip pat yra labai paplitę. Nusipirkome knygą *South Carolina Ghosts* — kuri tik viena iš daugelio. Joje rašo apie Murrells Inlet miestelį, seną plantaciją, „Hermitage“, pastatytą 1849 metais. Kadaise gyveno šeima, kuri turėjo 16 metų dukterį Alice. Ji išsimylėjo pirklių ir slapta susižiedavo. Tėvai norėjo, kad ji tekėtų už vaikiną, kurio tėvai irgi turėjo plantaciją. Slėpdama žiedą nuo jų, ji nešiojo aplink kaklą ant kaspinėlio. Jai staiga susirgus, brolis rado žiedą ir supykęs metė į

upelį. Vargšė megaitė pradėjo ieškoti žiedo ir tik apie jį kalbėjo iki savo mirties. Yra daug žmonių, kur sako yra ją matę, ieškančią savo žiedo. Dabartiniai namo savininkai pasakoja, kad jos kambary gali jausti jos dvasią.

Perskaitę šią knygą, nutarėmė atsipalaiduoti nervus ir praleisti laiko prie jūros — Edisto ir Folly salose. Edisto saloje matėme daug pelikanų. Skrenda vienas po kito, net 24 iš eilės, virš žmonių galvų, tarsi stebėdami juos.

Į šiaurę yra garsus „Myrtle Beach“. Nors labai gražus, bet visas krantas apstatytas dideliais viešbučiais, ir turistų gausybė privažiuoja iš visur. Mums, pripratusiems paskatoti pakrantėje, kol priprantame prie šaltos Massachusetts jūros, buvo malonu bristi be baimės į šiltą, kaip vonios, vandenį.

Didžiausią šios kelionės išpūdį paliko „Brookgreen Gardens“, Murrells Inlet mie-

KAS TAS "AŠ"

(KUN. JONO LAIŠKAS JONUI)

Parašei man prieš Kalėdas: "Be mano žinios ir sutikimo, net neatsiklausus, buvau išmestas į šį pasaulį... Niekas nepaklausė, koku aš norėčiau būti. Buvau tik išmestas, ir gana". Ir tada klausei: "Kokia prasmė galėtų būti šio laikino žmogaus gyvenimo žemėje?"

Žinai, Jonai, tokios ar į jas panašios mintys, kaip Jūsų, manęs nekamavo per ilgokus studijų metus, kaip Jus kamuoja. Man kažkaip ir kažkodėl buvo labai aišku. Esu sutvertas begalinės dieviškos Meilės. Ji pasišaukė mane iš nebūties atlikti tam tikrą uždavinį šioje žemėje, nors tai būtų tik užkimšti kokią nors mažą skylutę Viešpaties visatos rūmuose. Mano laimei to buvo gana.

Bet jau kelinti metai ir mane apsėdo mintis: o kas gi pagaliau aš esu, tas "Aš"? Bevaikštinėjant Palangos pajūrio kopomis, toptelėjo širdin nepaprastas tų kopų smėlio smulkumas. Tai lyg smulkiausiai malti miltai, kuriuos net švelnutis vėjo dvelktelėjimas kilnoja ir sklaido kaip dūmus. Ir ką

reiškia tiems kopų kalneliams viena kita mikroskopinė smėlio dulkėlė! Nors guli šalia kitų tokių pat dulkelių, bet kitos apie ją ničnieko nežino. O vis dėlto be bilijonų trilijonų tokių dulkelių kopų nebūtų. Viešpatie, pagalvojau, ar tik nesu ir aš tokia dulkėlė tarp bilijonų žmonių? Kiek jų mane pažįsta, kiek jų pasiges manęs, kai pasišauksi amžinybėn? O vis dėlto tu, Viešpatie, mane tikrai geriau pažįsti, negu aš tas smėlio dulseles. Tau net mano vardas žinomas. Tai kas gi pagaliau esu aš, dulkėlė, tarp kitų panašių dulkelių?

Kuris kartas man labai patinka padrybsot akis užmerkus visiškoje tamsoje. Tada lyg išnyksta visas pasaulis. Dingsta visos sienos, ribos, spalvos, formos. Dingstu ir aš. Jaučiu nugarą, ant kurios drybsau, bet man ji tokia tolima atrodo, taip visai svetima. Tai kas iš manęs belieka toje tamsumos begalybėje? Ir vis dėlto lieka. Lieku aš. Tai tikrai žinau, jauste jaučiu — esu AŠ. Bet vis tiek lieku mįslė pats sau — kas yra tas mano "AŠ"? Kas, koks esu tas "AŠ"? Kaip

stelyje, netoli nuo Myrtle Beach. 1930 metais vyras su žmona, Archer ir Anna Huntington, nupirko 4 senas plantacijas ir perdirbo jas į darželius, kuriuose būtų galima išstatyti meno skulptūras. Gamtoje žmogus gali artimiau susijungti su menininko kūryba negu uždarame muziejuje. Šimtai takelių sukasi tarp visokių rūšių gėlių ir medžių. Trykšta fontanai. Jų tarpe pasirodo įvairaus didumo skulptūros — gyvulių, žmonių, figūrų iš graikų mitologijos ir modernių laikų. Vienos dienos neužtenka viską apžiūrėti, bet net keletą valandų yra verta susipažinti su žymių pasaulio menininkų darbais tokioje unikaloje vietoje.

Grįžę namo, ilgai prisiminsime šią kelionę. Susižavėjome didinga Amerika, kuri yra pilna nepaprastai visokio grožio, turtų, meno ir kitų įdomybių, kurių čia paminėta tik mažytė dalelė.

Gerbiamas Redaktoriau,

Labai mėgstu "Laiškai lietuviams" žurnalą ir pagaliau išdrįsau priūsti šį straipsnelį. Man įdomu skaityti Jūsų ekskursijų aprašymus apie kitas šalis. Gal skaitytojams bus įdomu sužinoti truputį apie šio krašto vietas — tai ir parašiau apie Pietų Karoliną.

B.M.

padarau, kaip atsitinka, kad aš esu? Tikrai to pats nepadarau. Esu, ir tiek! Galvoju? Taip. Kaip tai padarau, kad galvoju? Ir vėl mįslė — nežinau. Nežinau, koks yra tas mano mylimiausias ir artimiausias „AŠ“. Negaliu jo apčiuopti, negaliu išmatuoti. Gal jis mažesnis už Palangos kopų smėlio dulkelytę? O gal be galo didesnis? Nežinau.

Bet kokia nuostabi ta „AŠ“ dulkelytė! Kokių begalybių ji kupina! Savo vaizduote ji skraido ne tik po visą žemę, bet ir po neįsivaizduojamas kosmoso erdvių platybes. Toje „AŠ“ dulkelėje telpa dešimtmečių atminimai, apkeliautų ir gyventų kraštų vaizdai, aukščiausios kalnynai, bekrasčių vandenynų šėlstančios bangos, girių platybės, džiaugsmas ir nusivylimas... Tą pačią akimirką galiu būti ir gimtojoje Ž. Kalvarijoje, ir Skuodo gimnazijoje, ir Brazilijoje, ir Š. Amerikoje, net ir Mėnulyje bastytis... Kaip aš, dulkelė „AŠ“, visa tai padarau? Nežinau. Bet visa tai tikrai atsitinka. Tas mano „AŠ“ atrodo kone visagalis! O, ne! Jis yra be galo silpnutis. Jis neįstengia, kaip norėdamas, net savo minčių ir atminties suvaldyti, savo pykčio pažaboti, aistrų pakinkyti. Kai kurios mintys kartais lenda ir lenda, kaip įkyrūs uodai pelkėse, ir negaliu atsikratyti, neįstengiu sukrapštyti minčių, taip labai reikalingų pradėti ar baigti pamokslėliui ar straipsnėliui, o kartais ne paprasčiausiam laiškučiui parašyti. O kai užsimanau su savo Tėvu Dievu nuoširdžiai pasišnekučiuoti, tai ne kartą pasijuntu tuščias — nebežinau, ką jam sakyti. Ir visa tai patiria tas mano mielas „AŠ“. Jis man vis lieka neįmenama mįslė — paslaptis. Jau netenku vilties ją kada nors šioje žemėje atminti.

Tačiau, Jonai, su Tavo pasakymu „Be mano žinios ir sutikimo... buvau išmestas į šį pasaulį“ jokių būdų negaliu sutikti. Visų pirma ko galėjo atsiklausti, jeigu dar nebuvo nė Tavo pirmosios ląstelės?

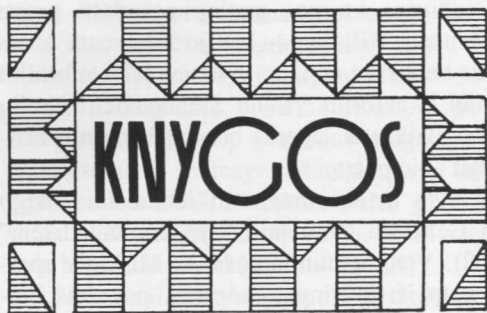
Kartą prisiminiau, kad, šlifuojant deimantą, atsiranda daug dulkelių, deimantinių

dulkelių. Ir jos yra brangios! Jos gali žibėti kaip deimantas, nuo kurio jos yra nukaištos. Tas žibesys gali būti labai silpnas, bet vis tiek žiba, spindi. Jokių būdų nebegaliu sutikti su kai kurių net šventais paskelbtų autorių pasakymu, kad žmogus esąs tik „atmatų ar šiukšlių dėžė“. Reikia, girdi, savęs neapkęsti, pasaulio neapkęsti, jį niekinti, nes ir jis tik šiukšlės. Argi Dievas, kuris yra Būties, Gėrio, Meilės, Laimės pilnybė, begalinė Išmintis, būtų sukūręs tik atmatą ir šiukšlės? Tik pats žmogus gali save paversti šlykščia atmata, kaip angelai save pavertė baisiais demonais. Kaip jie tai galėjo padaryti, nesuprantu, kaip nesuprantu ir Judo, kuris, trejetą metų artimai bendravęs su Kristumi, regėjęs jo stebuklus, ir pats kurį laiką gavęs iš jo galią daryti stebuklus, galėjo pasidaryti išdavikas. Ar tai nerodo, kokios paslaptingos, neperprantamos gėmės tūno žmogiškajame „AŠ“? Kaip neparūps bandyti suprasti, kas, koks yra tas man artimiausias „AŠ“? O to nesuprantant, jis man lieka ir tolimiausias, kaip tolimiausia erdvių žvaigždė!

Ne, mielas Jonai, Dievas — Meilė, Išmintis, Kūrėjas nemėto šiaip sau nei pasaulių, nei manęs, nei Tavęs. Juk netgi žmogiškoji meilė (o ji yra dieviškosios meilės atspindys) nieko šiaip sau nemėto. Ji dalijasi savo laime su kitais. Dievas, būdamas gėrio, meilės ir laimės pilnybė, ja spinduliuoja. Aš esu jo pašauktas būti. Pašauktas būti jei ne jo begalybės bruožu, tai bent mažiuku taškelio. Jis mane pasirinko iš milijardų galimų sukurti žmonių, kurių jis niekad nekurs, o mane pašaukė, sukūrė. Aš esu vienintelis toks. Kito tokio pat niekad nebuvo ir nebus per amžius. Jeigu aš buvau vertas tokio jo dėmesio, kaip galiu save niekinti, laikyti šiukšlių dėže? Ar skųstis, kad jis, „manęs neatsiklausęs, išmetė mane į šį pasaulį“? Ta Dievo meilė tas noras dalintis galioja kiekvienam žmogui. Jis visus pašaukė, norėdamas su visais pasidalinti savo meile ir laime. Jis pasi-

dalino ir manimi. Taip, ne su manim, bet manimi, nes davė mane tėvams. Taigi su jais dalinosi manimi. Esu jo pašauktas šiek tiek suvokti jo Dievybę, Begalybę, Gėrį ir Laimę. Ne tik suvokti, bet ir toje Dievybėje pasinerti. Čia ypač galioja Jėzaus žodžiai: "Tikėkite manimi, kad aš esu Tėve ir Tėvas manyje... ir jūs manyje, ir aš jumoje" (Jn 14, 11 ir 20). O Paulius korintiečiams primena: "Ar jūs nežinote, kad jūsų kūnas yra šventovė jumoje gyvenančios Šventosios Dvasios, kurią gavote iš Dievo, ir kad jūs nebepriklausote patys sau?... Tad šlovinkite Dievą savo kūne" (1 Kor 6, 10-20). Tiesa, aš nesuprantu ir nesuprašiu, kodėl Dievas pašaukė mane, o ne ką kitą mano vietoje egzistuoti. Argi yra prasmė klausyti tapytoją, kodėl jis tą ir tokį paveikslą nutapė, arba kompozitorių, kodėl tokią simfoniją sukūrė? Ar jie netapė, nekūrė iš savo kūrybinių perteklių? Ar jie ne laisvi kurti, ką tik nori? Ar pasaulio Kūrėjas nėra lasivas kurti, ką nori? Visi kūriniai, taigi ir aš, spinduliuojame Kūrėjo gėrį, meilę, laimę. Taigi ir mane pašaukė (bet ne išmetė tartum nenorinti) spinduliuoti jo gėrį, meilę, laimę.

Kartą, anksti rytą, eidamas iš Apuolės takeliu per gražią pievą į Skudodą, saulei tekant, pamačiau tą pievą tviskant daugybe tartum žibančių kibirkštelių. Taip milijonai rasos lašelių atspindėjo tekančią saulę. Žavėjauisi. Šiandien galvoju: ir mane Kūrėjas pašaukė atspindėti jo gėrį ir grožį, jo laimę, nors esu tik mažytis rasos lašelis, mažytė dulkelė. Štai to manojo "AŠ" uždavinys, nors aš nesuprantu, kas ir koks yra tas mano "AŠ". Nežinau, kokį didingesnį, kokį garbingesnį uždavinį būtų galėjęs man sugalvoti mano Kūrėjas. Dievas man yra mįslė — paslaptis. Aš esu jo panašumas — paveikslas. Ar tad nuostabu, kad esu ir visada liksiu pats sau mįslė, kas yra tas manasis "AŠ".

Trys knygos

Alė Rūta

"Glaustysies tarp audrų"

*"Žvaigždė vakarė danguje sustojo
Ir žydi, žydi šaltu sidabru.
Po ja ir Tujen, Lietuva šventoji,
Glaustysies šią naktelę tarp audrų".*

A. Miškinis. "Sulaužyti kryžiai", p. 34

Poetas Antanas Miškinis (1905-1938) nepriklausomybės laikais Lietuvoje buvo vienas iš mėgstamiausių poetų (greta Aisčio, Brazdžionio, Salomėjos Nėries). Jo "Balta paukštė" (1928), "Varnas prie plento" (1935), lyrinė poema "Keturi miestai" (1938) tai buvo nepriklausomos Lietuvos gyvenimo poezija, kai šis gabus Rytų aukštaitis mėgavosi laisve, mokytojavo, dirbo knygų leidykloje. Jis yra išvertęs ir kūrinių vaikams. Komunistai jį už pagalbą pagrindžio veikėjams areštavo, nudangino į Sibirą, kur jis išvargo keletą baisių metų.

*"Mes apsakysim baisią Odisėją,
Prie židinio susėdę šilimoj,
Kokius mes kruvinus kelius tesėjom
Vorkutoj, Karagandoj, Kolymoj..."* p. 162

Viena įspūdingiausių pernai Vilniuje išleistų knygų yra "Sulaužyti kryžiai", kur iš trijų šimtų puslapių tik 80 užima Antano Miškinio lagerių kūryba — gaudūs, lyriški, iškentėti, išsiilgti eilėraščiai, rašyti ant medžio žievės, ant sudriskusių maišų, ant skiautelių atsitiktinio popieriaus, ant skudurų... Eilėraščiai vis tokie miškiniški: skambūs, elegiški, nuoširdūs.

Didžiumą knygos puslapių sudaro proza apie Antaną Miškinį — kas jo išgyventa anais baisiais nelaisvės metais: jo paties laišakai broliui Motiejui ir aktoriui Vincui Steponavičiui; kelių jo bendralaikio ir lagerio bendrų kankinių atsiminimai apie poetą.

Iš visų atsiminimų man labiausiai įstrigo Algio Geniušio straipsnis „Spygliuota odisėja“ (p. 162). Visų atsiminimuose A. Miškinis aprašytas kaip ištvermingas, kantrus, patvarus baisesiose sibirinėse sąlygose, niekad neprarandęs žmoniškumo, padedęs ištverti kitiems, ypač jaunesniems. Su kai kuriais kitais kaliniais (pvz., solistu Antanu Kučingiu, Antanu Dambrausku) mėgino kultūriškai veikti, diskutuoti, pamokyti jaunesnius. Ypač jis gaivino kančios brolius savo poezija, kurią, popieriaus skiauteliuose išblaškytą, jis ir išnešė į laisvę — grąžino Lietuvai.

*„Eitumei, regis, bristum ir bristum
Ligi tėvynės, ligi namų.
Sveikinu, žeme, šiandien su Kristum —
Užgimimu ir atgimimu“*. p. 62

Antanas Miškinis. „Sulaužyti kryžiai“. „Vagos“ leidykla, Vilnius 1989.

Dovana lietuvių visuomenei

Danutė Brazytė-Bindokienė. „Lietuvių papročiai ir tradicijos išeivijoje“. Išleido Pasaulio Lietuvių Bendruomenė Čikagoje 1989 m. lietuvių ir anglų kalbomis. Menininkas — Petras Aleksa. Fotografas — Jonas Tamulaitis. Į anglų kalbą vertė Vita Matusaitienė. Kieti viršeliai, 364 psl., kaina nepažymėta.

Knyga paruošta kruopščiai, su specialistų pagalba, Lietuvių Bendruomenės rūpesčiu ir lėšomis. Knyga labai reikalinga išeivijai, jeigu siekiame nenutolti nuo savo tautos papročių ir kultūros. Tuos tikslus ir knygos turinį glaustai paaiškina Birutės Jasaitienės ir pačios autorės įvadiniai žodžiai.

„Knyga, skirta tautai, bręstančiai toli nuo gimtosios tėvų žemės, yra taip pat ir kraičio skrynja. Mielas skaitytojau, vartyk, skaityk ir įsidėmėk tai, kas parašyta šios knygos puslapiuose“ (B. Jasaitienė).

„Lietuvių papročiai ir tradicijos išeivijoje“ yra tarytum praktiškas vadovėlis, kuriame gali-

ma rasti ir pasinaudoti įvairių papročių-tradicijų aprašymu... Čia yra lietuvių kultūros bruožai, yra aprašytos tautinės ir kalendorinės šventės, jų metu valgiai ir gėrimai, net receptai... Šeimos švenčių (vestuvių, krikštynų ir kt.) ne tik papročiai, bet ir dainos, giesmės, net jų gaidos...“ Taip paaiškina autorė; taip pat su pagarba prideda, kad ji tuos papročius jau žinojo iš savo 88 m. amžiaus motinos Julijos Brazienės, išeivijoje visada pasakojusios „apie senuosius laikus“ ir, matyt, šventai tų papročių šeimoje prisilaikiusios.

Knyga išleista labai rūpestingai, beveik be korektūros klaidų. Danutė Bindokienė yra gabi rašytoja-prozininkė, rodos, pati jauniausia, aktyvi išeivijos Rašytojų draugijos narė (gimusi 1932 m.). Nuo 1950 m. ji rašo „Ateity“, „Drauge“, „Laiškuose lietuviams“ ir kitur. Išleido knygas jaunimui: „Keturkojis ugniagesys“ (1964), „Baltosios pelytės kelionė į mėnulį“ (1966). Švietimo Tarybos premijas gavo už apysakas jaunimui: „Mieste nesaugu“ (1970) ir „Parkas anapus gatvės“ (1973). Yra išleidusi romaną „Viena pasaulyje“ (1971).

Literatūrinę kūrybą ji laiko malonumu, beveik pramoga; o pedagoginę veiklą — pareiga. Spėju, kad ir ši naujoji knyga apie lietuvių papročius yra jos dovana savo auklėtiniais, jos pedagoginės, kultūrinės pareigos supratimo vaisius. Mes ypač už tai esame jai dėkingi, nes iš dalies ji aukojasi, neturėdama laiko jai malonumą teikiančiai literatūrinei kūrybai.

Reikia tikėtis, kad ši knyga bus plačios visuomenės skaitoma, nes ji skirta jos labui — išlikti savoje tautoje, gyvenant užsieny.

Mėnulio vaikai Lietuvoje

Jurga Ivanauskaitė. „Mėnulio vaikai“. Romanas. Išleido „Vaga“ Vilniuje 1988 m.

Skaitydavau spaudoje iš Lietuvos Jurgos Ivanauskaitės novelių. Ji įdomi prozininkė. Vėliau sužinojau, kad ji baigusi ir dailės studijas. Susitikau ją pernai Amerikoje: nekalbi, susimąsčiusi, bet jutau jos norą suartėti. Pasikeitė adresais. Ji atsiuntė savo knygą „Mėnulio vaikai“. Knyga jos pačios iliustruota, lengva skaityti, patraukianti, nors impresionistinė, pailgų minčių ir keisčiausių charakterių...

Tai esanti jau jos antroji knyga, dviejų dalių romanas: Gedimino ir Anitos lyg išpažintys, vienas antram pasakojimai, nuogai atsiveriant.

Gamtos aprašymuose, charakteristikoje vartojamos spalvos įvairiai, keisčiausiai. Bet yra ir realių, ryškių gyvenimiškų vaizdų, pavyzdžiui, kad ir gamtos aprašyme: "Dar niekuomet pasaulis neatrodė toks svetimas ir priešiškas. It procesija pro šalį visu savo puošnumu praplaukė vasara — rytais, prapliupančiais pašėlusiu paukščių čiulbesiu, žemuogėmis kvepiančiais vidudieniais, šiltomis liūtimis, popietiniu čiobrelį snauduliu, purpuriniais saulėlydžių ežerais, prieblandoje švytinčiom lelijom, amalu, sidabriniam rūke prunkščiančiais arkliais, rasomis pažirusia mėnesiena, jonvabalais". Taip autorė pradeda savo knygą: garsai, spalvos, judesys, kvapai — visa, kas yra gamtoje.

Vėliau Anita išsipasakoja savo meilei, kad ir tariamai mirusiam Gediminui. Ji brenda per savo jauną gyvenimą (tarp kitko ji planuoja nusižudyti), atsiverdama, parodydama jaunų žmonių teigiamas ir neigiamas klaidingas impresijas, klaidingus žingsnius. Ji neigia daiktus, materiją, kalba apie meilę, mirtį, tarptautines katastrofas, paslaptis, pavartodama ir amerikiečių literatūroje vartojamus necenzūruotus žodžius. Cituoja poezijos posmelių lietuviškai, rusiškai, angliškai...

Antroje romano dalyje išsipasakoja Anita Gediminas, vis tik išlikęs gyvas, nors buvo laikomas žuvusiu. Pasakojimas ekstravertinis — keisčiausių meilės istorijų, kuriose Gediminas vaidina lyg ir humanisto vaidmenį. Jo vaikystė buvusi nelaiminga. Vėliau tyrinėjęs M.K. Čiurlionį, jo paveikslus. "Ėmiau jausti kiekvienos akimirkos svarbą, jos negailestingą baigtinumą ir drauge amžinumą. Tada aš dar nežinojau visų šitų žodžių, bet jutau tai visa savo vaikiška esybe, kaip maloniai kankinančią paslaptį, kurią vėliau pats sau apibūdinau — Gailestis" (p. 151). Ir jo atpasakojamos herojės jam šaukdavo: "Gediminai, gelbėk!"

Knygos pabaigoje jaunieji (Vika ir Gediminas) lanko rašytojų kapus, lanko Čiurlionio

kapą. "Ir staiga pajutom, kad patys kylam vis aukščiau, aukščiau ir sklendžiam, balto, melsvo, violetinio skambesio supuojami..." (p. 251).

Ir užbaigiama: "Giliai suleidau pirštus į žemę ir pajutau, kaip visą kūną bangom užplūsta džiaugsmas ir liūdesys, džiaugsmas ir liūdesys. Apsiverčiau aukštiekninkas. Šalta gaivi mėnesiena šliūkstelėjo man į veidą, ir aš supratau, kaip beprotiškai viską myliu" (p. 252).

Nebūtinai viską supratau, bet skaičiau knygą be atvangos. Jauno žmogaus mintys veikė: ir aš ieškojau (tarp eilučių), ko gi ieško jaunoji karta.

Atsiųsta paminėti

TĖVYNĖS SARGAS. Nr. 2 (72). Redaguoja Algirdas J. Kasulaitis, 894 E. 223rd St., Euclid, OH 44123. Administracija: Pranas Razgaitis, 6755 Parkgate Oval, Seven Hills, OH 44131.

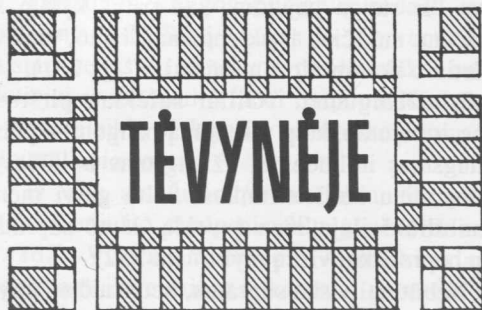
MEDICINA. Pasaulio lietuvių gydytojų sąjungos žurnalas. Nr. 2(74). Redaguoja dr. V. Šaulys, 2639 W. 86th St., Chicago, IL 60652. Administracija: Sofija Blažienė, 3038 W. 59th St., Chicago IL 60629, ir Irena Makšutienė, 6849 Highland, Palos Hts., IL 60463. Viršelį Ados Sutkuvienės. Žurnalas išeina du kartus per metus. Prenumerata — 10 dol.

Kai kurios daktarės ir daktarienės vartoja vyriškas pavardes. Amerikietiškoje spaudoje ir aplinkoje tai leistina, bet lietuviškoje — jokių būdų! Moterų ir mergaičių pavardžių skirtinga forma nuo vyriškųjų yra mūsų kalbos charakteristika ir turtas, kurio atsisakyti yra mūsų kalbos ir papročių nuskurdinimas.

MUZIKOS ŽINIOS Nr. 240. Leidžia Šiaurės Amerikos Lietuvių Muzikos Sąjunga. Redaguoja Kazys Skaistgirys ir Stasys Sližys. Administratorių: Antanas Giedraitis, 7310 S. California Ave., Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata - 5 dol.

■ Čikagos lietuvis inž. Edvardas Stočkus, išauginęs tris sūnus, mirus žmonai, nusprendė tapti kunigu ir įstojo į Švč. Širdies teologijos mokyklą Hales Corners, Wis., kur studijuoja vyresnio amžiaus kandidatai į dvasininkus. E. Stočkus yra 58 m. amžiaus. Jau nuo 1974 m. jis yra pašventintas diakonu ir talkina parapijoje.

■ Prel. Simonas Morkūnas, kuriam 1990 m. vasario 16 d. sueis 88 metai amžiaus, dabartinis Šv. Kazimiero parapijos Sioux City, Iowa, klebonas, per vysk. P. Baltakį Lietuvos ir išeivijos įvairiems religiniams reikalams pasiuntė 25.000 dol. Prel. Morkūnas yra dosnus savo aukomis įvairiems religiniams reikalams.

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

SU JUMIS NORIME PASIKALBĖTI

“Dar ir šiais laikais mes, kunigai ir tikintieji, esame kažkieno prižiūrimi bei kontroliuojami” — taip rašo kunigas Robertas Žukauskas. Vis dar lendame į kunigų asmeninį gyvenimą. Štai paskambina kurios nors įstaigos darbuotojas, pasikviečia vienokiu reikalu, o atėjęs pamatai, jog tavęs laukia... saugumietis. Tasai, kuris kvietė, išeina pro duris taręs: “Čia su jumis nori pasikalbėti”. Būdas negarbingas, bet, matyt, išmėgintas.

Taip atsitiko ir man. Paskambino Molėtų vykdomojo komiteto karinio kabineto darbuotoja ir pasakė norinti grąžinti Utenoje priregistruotą karinį bilietą. Atėjau, pasiėmiau bilietą ir išgirdau jau minėtą frazę: “su jumis nori pasikalbėti”.

Likau akis į akį su vyriškiu, kuris man prisistatė, parodęs pažymėjimą, ir pridūrė: “Esu iš tos negarbingos, susikompromitavusios firmos”. Sužinojau, kad mane, kaip naują žmogų rajone, saugumiečiai nori perspėti, kad nepažeidinėčiau konstitucijos. Klausinėjo, kaip sekasi darbas, ar katekizuojami vaikai, kiek jų ateina, ką aš galvoju apie mokyklas, ar reikia kunigui eiti į mokyklą. Priminė prieš mane čia, Molėtuose, buvusį vikarą, išdėstė jo santykius su parapijos klebonu. Mintyse kilo klausimas: iš kur jis tai gali žinoti, pagaliau koks jo reikalas? O jis dar pridūrė, kad buvęs vikaras galėjo gauti ir geresnę vietą. Išgirdau, kad vyskupai kunigų skirstymo klausimus derina su Saugumo komitetu. Neištveriau ir paklausiau: “Tai ne vyskupai, o jūs vietas skirstote?” Jis atsakė: “Mes irgi norime, kad parapijoje būtų geras vadovas, mums tai irgi svarbu”.

Ir man buvo pasiūlyta gera vieta. Pašnekovas pareiškė: štai iškels parapijos kleboną, o mane į jo vietą, ar net į dekaną pareigas!

Argi nejuokinga, kad šiais laikais, kai valstybė nori surasti bendrą kalbą su bažnyčia, vis dar kišamasi į pastarosios vidaus reikalus. Juk tai abсурdas.

Pasirodo, man vėluojant į šį pokalbį penkias minutes, aš buvau pakartotinai ieškomas telefonu.

To saugumiečio pavardės neįsidėmėjau, jis sakėsi nieko blogo man nenorįs, o išsiskirdamas dar pasiūlė savo paslaugas: jeigu prireiks vaistų ar ko kito, kad kreipčiausi į jį. Man paliko savo namų telefono numerį, užrašė vardą — Vidas. Pavardės dėl kažkokių sumetimų nepanoro rašyti, pasakė: “Esant reikalui, išsikviesiu ar pats ateisiu pasikalbėti, bet stengsiuosi būti neįkyrus”.

Jis norėjo, kad apie mūsų pokalbį niekas neįžinotų, bet labiau vertindamas viešumą ir demokratiją siūlau viską spręsti neslepiant, atvirai. (Respublika)

LIETUVOS GAILESTINGOSIOS SESERYS

Lapkričio 16 dieną Vilniuje įvyko Lietuvos medicinos seserų suvažiavimas. Jame dalyvavo visuomeninių bendrijų atstovai, o taip pat ir dvasininkai. Suvažiavime nutarta atkurti prieš karą veikusią Lietuvos gailestingųjų seserų sąjungą. Jos prezidente išrinkta Klaipėdos miesto ligoninės vyriausioji medicinos sesuo, TSRS liaudies deputatė Ona Mitalienė, viceprezidentė — Kauno klinikų vyriausioji medicinos sesuo Janina Ivaškevičienė. Išrinkta sąjungos taryba, kuri rūpinsis visais praktiniais medicinos seserų reikalais. (Tiesa)

PIRMOJI GREITOSIOS PAGALBOS LIGONINĖ LIETUVOJE

Vilniuje — Lazdynuose kyla nauji greitosios pagalbos ligoninės rūmai. Statomos ligoninės vyriausias gydytojas — Leonardas Streikus. Ligoninė turės 870 lovų ir skirsis nuo kitų ligoninių tuo, kad visa žmogui reikalinga skubi pagalba bus vienoje vietoje, o neišmėtyta po įvairias miesto ligonines. Iš kur bebūtų atvažiuavęs žmogus, jeigu staiga susirgo ar jį ištiko trauma, be jokių sunkumų bus paguldytas šioje ligoninėje. Čia bus 60 reanimacinių lovų, 39 operacinės.

Ligoninė turėjo pradėti veikti dar šiame penkmetyje, bet statybininkai nespėjo. Numatoma,

kad pirmasis ligoninės korpusas, kuriame įsikurs terapiniai skyriai, pradės veikti 1990 metų vasarą. Čia dirbs 400 medicinos seserų ir 200 gydytojų. Kitas ligoninės korpusas bus pastatytas tik 1991 metais. (Tiesa)

AŠ PAŽINAU KARALIŲ TAVYJE

Taip vadinasi režisieriaus Henriko Sablevičiaus dokumentinis filmas apie tragiško likimo poetą Vytautą Mačernį. Kartu su operatoriumi Kornelijum Matuzevičium režisierius kviečia žiūrovus aplankyti Vytauto Mačernio gimtąjį Šarnelės kaimą Žemaitijoje, pasigėrėti šio krašto gamta, kurią savo kūryboje jis yra apdainavęs, pasiklausyti jį pažinojusių žmonių pasakojimų apie poetą, jo charakterio bruožus, santykius su draugais ir artimaisiais, apie tragišką jo žuvimą, besibaigiant karui, nesulaukus nė 24-ojo gimtadienio. (Komj. tiesa)

ATSIRADO DAR VIENA INSTITUCIJA — DARBININKŲ KONTROLĖ

Darbininkų kontrolė jau turi daugiau kaip šimtą narių. Numatoma ir kaimuose steigti žemdirbių kontrolės grupes. Kontrolieriai pasiryžę surasti deficitinių prekių nutekėjimo skyles ir jas tvirtai užtaisyti. Ateityje darbininkų kontrolė domėsis ne tik prekyba, bet ir buitiniu gyventojų aptarnavimu, transporto darbu. Jau ir be šios naujos institucijos įvairių tikrintojų prekyboje tikrai nestinga: liaudies kontrolieriai, milicijos KSNG tarnyba, vietinių Tarybų atitinkamos nuolatinės deputatų komisijos, žinybinė kontrolė, rajonuose ir miestuose veikiančios LRSPST visuomeninės prekybos, viešojo maitinimo bei buitinio aptarnavimo įmonių darbo kontrolės komisijos, prekybos ir prekių kokybės inspekcija ir t.t. Deja, gero sutarimo tarp jų nėra, dažnas dirba kas sau. Neretai netgi stengiasi nematyti akivaizdžių prekybos trūkumų ir pažeidimų. Buvo tikėtasi, jog visokie paskirstymo sąrašai, talonai ir vizitinės kortelės pagaliau turėjo padaryti galą prekių „nubyrėjimams“ į šalį. Nusivylimas pažvelgus į turgų — ir deficitinio muilo, ir skalbimo miltelių, ir cukraus čia yra iki valios, tik, žinoma, už keleriopai didesnę kainą. Iš ekonominių sunkumų pelnosi sukčiautojai, o žmonės vis labiau praranda pasitikėjimą kontrolės sistema ir jos galia. (Tiesa)

LIETUVOS PARDUOTUVĖSE GAUSU... BROKUOTŲ PREKIŲ

Pastaruoju laiku į „Tiesos“ redakciją plūstelėjo kolektyvinių laiškų banga. Nemaža laiškų, kuriuose vyrauja nepasitenkinimo gaida vykdųjų komitetų bei apylinkių Tarybų darbu.

Vilniaus rajono Nemėžio gyvenvietės gyventojai abejoja savo apylinkės rajono vadovų kompetencija ir sugebėjimu dirbti. Žmonės rašo, kad jų gyvenvietėje nėra nei šviesos, nei tvarkos. Žmonės vargsta dėl transporto stokos. Užtat čia karaliauja degtinės pardavinėtojai, girtuokliai... Pasirašiusieji laišką, o parašų visas puslapis, mano, kad niekam nereikalingi apylinkių vadovai, kurie nesugeba drauge su žmonėmis sutvarkyti elementariausių dalykų.

Lietuvos žmonės ir istorija dar tars savo žodį, kas šią brangią tautos atgimimo valandą buvo sąžiningas, kilnus ir doras, o kas susigundė namais, brangakmeniais, valiuta...

Tuo tarpu Lietuvos parduotuvėse gausu... brokuotų prekių: vienas batas lygus, kitas susiraukšlėjęs. Viena švarko rankovė aukščiau, kita — žemiau. Durų spyna vienokia, o raktai kitokie. Knygų spintai stiklų neįdėsi — per dideli arba per maži... Visko net neišvardysi.

Norima prekiauti su užsienio firmomis. Joms tai mes prekes gaminsime, kaip reikia, o sau, o savo krašto gyventojams? Savi perka bet ką.

Štai laiškas apie visiems mums brangią lietuvių kalbą. Šilališkis J. Kvietkus nusipirko Alytuje pagamintą šaldytuvą „Snaigė“. Pasižiūrėjo į instrukciją — ogi ji parašyta tik rusiškai. Praėjo daugiau kaip metai, kai lietuvių kalba pripažinta valstybine, o „Snaigės“ gamybos organizatoriai vis dar nesugeba Lietuvos pirkėjui pateikti gimtuoju žodžiu išdėstytos instrukcijos. Įdomu, kas trukdo? (Tiesa)

NAUJI LAIKRAŠČIAI

Kone kasdien vis naujiene. Staigiai padidėjusioje laikraščių šeimoje pasirodė dar trys nauji laikraščiai.

Lietuvos teisininkų draugija pradėjo leisti periodinį laikraštį „Justitia“. Jis rašys ne tik apie šios draugijos, bet ir apie respublikos liaudies teismų, prokuratūros, milicijos, valstybės saugumo komiteto veiklą. Skaitytojai čia ras konsultacijų teisiniais klausimais. Laikraščio žurnalistai žada

pateikti daug įdomių, intriguojančių straipsnių, atsiminimų, net anekdotų. „Justitia“ yra lyg tęsinys dar 1939 metais išleisto (penki numeriai) „Teisės“ žurnalo. Šio žurnalo gyvavimą nutraukė okupacija. (Tiesa)

„Tėvynės šviesa“ — savaitraštis. Redaktorius Juozas Subačius. Laikraštis skiriamas ne tik mokytojams, bet ir tėvams bei visuomenei. Įdomūs mokytojų ir mokslininkų apmąstymai apie tautinės mokyklos kūrimą, apie Lietuvos mokytojų sąjūdžio darbus. Daug vietos skiriama Vytauto Didžiojo universiteto sunkumams. Patraukia skyreliai „Jauniesiems pedagogams“, „Švietimas pasaulyje“, „Psichologo artuma“ ir kiti. (Tiesa)

„Ūkininko patarėjas“ — išėjo pirmasis atkurto savaitraščio „Ūkininko patarėjas“ numeris. Jame išspausdinta „Redakcijos žodis Lietuvos ūkininkui“. Daug patarimų sodininkams ir bitininkams. Lietuvos nepriklausomybės laikais „Ūkininko patarėjas“ buvo vienas iš populiariausių savaitraščių. Savaitraštį 20 tūkstančių egzempliorių tiražu spausdina „Aušros“ spaustuvė. (Kom. tiesa)

TAUTOS LIKIMO FILOSOFAS

Lietuvos Menininkų rūmuose įvyko literatūros vakaras „Likimo giesmė“, skirtas poeto Jono Aisčio 85-osioms gimimo metinėms.

Poetas įvairiose enciklopedijose pažymėtas skirtingomis pavardėmis — jų turėjo net keturias: J. Aleksandravičius, J. Kossu-Aleksandravičius, J. Kuosa Aleksandriškis, J. Aistis. Galvojęs būti inžinieriumi, tėvų svajonėse matytas kunigu, jis tapo vienu didžiausių XX amžiaus lietuvių poetu. Elegiška ir gaudi lyg liaudies daina, persmelkta artėjančios katastrofos nuojauta, Jono Aisčio poezija buvo gerai pažįstama ir labai mėgstama prieškarinėje Lietuvoje.

Kauno universiteto auklėtinis, 1939 metais Švietimo ministerijos stipendija išvažiuodamas studijuoti į Grenoblį (Prancūzija), dar nežinojo, kad į tėvynę nebesugrįš... antrąją gyvenimo dalį Jonas Aistis praleido JAV. Prieš savo valią liko Amerikos žemėje visiems laikams.

Jo poezija sugrįžta Lietuvon beveik po penkiasdešimtmetės tremties ir užima jau derančią vietą mokyklų programose, literatūros chrestomatijose. Pernai „Vaga“ išleido Jono Aisčio eilėraščių rinktinę „Katarsis“, ateinančiais metais skaitytojus pasieks užjūriuose rašytos eseistikos knygos.

Apie poetą ir jo šeimą jubiliejiname vakare pasakojo ir ištraukas iš laiškų skaitė sūnėnas, teisininkas Justinas Aleksandravičius. Jono Aisčio eiles deklamavo aktorė Virginija Kochanskytė. (Tiesa)

KEIČIASI SANTYKIAI SU RELIGIJOM

Dar neseniai santykius tarp tikinčiųjų ir valstybės organų Lietuvoje reguliavo Religijų reikalų tarybos prie TSRS Ministrų Tarybos įgaliotinis Lietuvos TSR. Dabar ši įstaiga pertvarkyta į Religijų reikalų tarybą prie Respublikos Ministrų Tarybos. Naujos įstaigos pirmininku yra Liudvikas Valančius. Jis sako, kad ši mėnesį bus pateikta vyriausybei nauji veiklos nuostatai. Jeigu jie bus patvirtinti, be sąjunginės žinybos diktato galėsime spręsti visus religinius reikalus Lietuvoje. Numatoma savarankiškai registruoti naujas religines bendruomenes Lietuvoje. Tokių religinių bendruomenių šiuo metu Lietuvoje yra 10: katalikai, sentikiai, stačiatikiai, liuteronai, reformatai, baptistai, musulmonai, penkiasdešimtininkai, judėjai ir karaimai. Nuo šiandien, nesiklausdami Maskvos, išduos leidimus statyti maldos namus. Tokių leidimų per metus jau duota 18. Tikintiesiems sugrąžinti 22 maldos namai. Tačiau yra ir vilkinimo. Pavyzdžiui, Kauno miesto vykdomasis komitetas daug kartų žadėjo, bet vis neįstengia įrengti rezidencijos Kauno arkivyskupijai, buto kardinolui. Respublikinė turizmo ir ekskursijų taryba delsia grąžinti varpinę. Vilniaus miesto Lenino rajono vykdomasis komitetas — Dominikonų vienuolyno pastatą. Dar įgaliotinis pasakojo, kad tenka domėtis ir padėti spręsti butų ir buitines kulto tarnų problemas. Patenkintas prašymas mokėti pensiją zakristijonui ir vargoninkui. Tarpininkaujama ryšiuose su užsienio šalimis. Dabar leidimo išvykti į užsienį Lietuvos kulto tarnams nereikia prašyti Maskvoje — vizas jie gauna Lietuvoje.

Kunigų labai trūksta. Apie 170 parapijų neturi savo klebonų. Ketvirtadalis dvasiškių turi per 70 metų. Antri metai neribojamas priėmimas į Kauno kunigų seminariją. Šiomet į pirmąjį kursą priimta 47 klierikai, į atkurtą Telšių seminariją — 22. Abiejose seminarijose dabar mokosi 184 seminaristai. (Buvo laikai, kai penkiuose seminarijos kursuose mokėsi 25 klierikai). (Komj. tiesa)

GERAI DAR, KAD, KAI NĖRA CUKRAUS, YRA SALDAINIŲ

Vilniuje, Spaudos rūmuose, žurnalistai, užsineręję išgerti puodelį arbatos (kava labai prastos rūšies), išgirsdavo — “nėra cukraus”. Vietoje cukraus tiko šokolodinis saldainis, kuriuos po vieną pardavinėjo kasininkė. Tik po vieną — kitaip bematant išgirstume — “nėra ir saldainių”. Šiandien žmonių jau visai nestebina, jei kažko trūksta, nepagamina ar nėra. Tai seniai yra tapusi gyvenimo norma. (Komj. tiesa)

TRŪKSTAMŲ PREKIŲ SĄRAŠAS ILGĖJA

“Tiesos” korespondentas Gintautas Kniukšta iš Kretingos ir Klaipėdos rajonų rašo, kad jis su Lietuvos žemės ūkio darbuotoju prof. sąjungos respublikinio komiteto sekretoriumi Alfonsu Gedgaudu domėjosi kaimo prekybos reikalais. Užsuko į vieną parduotuvę, užsuko į antrą, trečią — vaizdas visur vienodas. Duviluose jau du mėnesiai nėra tualetinio muilo. Šiuparių kaime pritrūko net druskos ir degtukų. Jau pirmoje Rubulių parduotuvėje Kretingos sodininkystės tarybinio ūkio darbininkė Janina Viskontienė klausia, kur dingę actas, majonezas, aliejus... Nespėjus praverti Kalniškių parduotuvės durų, žmonės apibėrė klausimais: “Kodėl kaimiečiai turi valgyti prastesnę duoną negu miestiečiai? Kodėl tik kartą per savaitę į parduotuvę atveža 10 kilogramų prastos dešros?” Kiek kartų kalbėta, kad ir kaimą turi pasiekti gardi duona. Viskas veltui. Kaimietis, sako, kantresnis, nepuola tuoj pat su kumščiais aiškintis. Bet ir jo kantrybė ne geležinė. Kodėl šitaip į žemdirbį žiūrima? Labiausiai kaimo žmonės supyko dėl muilo ir skalbimo priemonių. “Kas sugalvojo traktorininkui ir miesto žmogui duoti vienodą kiekį muilo?” — priekaištavo žemdirbiai.

Juk Lietuvos kaimietis irgi žmogus: statosi namus, kuria šeimas, nori pirkti ir šaldytuvą, ir baldus, ir televizorių. Deja, kol kas skiriami šių prekių fondai Lietuvos kaimui apgailėtina mažai...

KUN. JUOZO TUMO-VAIŽGANTO 120 METŲ GIMIMO JUBILIEJUS

Sukako 120 metų, kai gimė lietuvių literatūros klasikas, visuomenės veikėjas, publicistas kun. Juozas Tumas-Vaižgantas. Muziejuose ir bibliotekose atidaryta jubiliejinės parodos, mokyklose

rengiami literatūros vakarai. Naujų kūrinių mylimo rašytojo atminimui sukūrė dailininkai ir liaudies meistrai.

Iškilmingas kun. Juozo Tumo-Vaižganto gimimo 120-ųjų metinių minėjimas rugsėjo 20 dieną įvyko Vilniuje, akademiniame dramos teatre. Prisiminti rašytojo gyvenimą ir darbus, pabūti su jo knygų herojais čia rinkosi žmonės, kuriems brangus Vaižganto žodis, kuris šiandien būtų labai reikalingas. Į minėjimą atvyko atsakingi partiniai ir tarybiniai darbuotojai, visuomeninių organizacijų, dvasininkijos atstovai.

Nuaidi sidabrinė kanklių muzika, tyria ir tauria banga užliedama visą salę, tarsi perkeldama į nuostabųjį Vaižganto sielos pasaulį. Aktorių lūpomis prabyla jo mintys, giliausius širdies kampeles pasiekia pranešėjų žodžiai apie didį žmogų.

“Tauta, tautiškumas Vaižgantui — viena didžiausių vertybių”, pasakė prof. Aldona Vaitiekūnienė. Ir pats Vaižgantas, ir jo vaizduojami žmonės jaučia savo tautybę, Žemdirbių tautai ji reiškia būti savoje žemėje, savose sodybose auginti derlių. Ir kun. Tumo salpyvardis — Vaižgantas — juk žemdirbių dievo, derliaus, vaisos, linų ir kanapių dievo vardas. (Tiesa)

“LIETUVĄ IR LIETUVIUS MYLĖJAU. J. TUMUI-VAIŽGANTUI — 120”

Toks įrašas iškaltas dailiame ažuoliniame stogastulpyje, sukurtame liaudies meistro S. Karanausko. Stogastulpis pastatytas prie Svedasų vidurinės mokyklos.

Stogastulpyje jautriai išdrožtas J. Tumo-Vaižganto bareljefas bei vaizdai iš neužmirštamų jo kūrinių — Severiutė, Mykoliukas su smuikeliu ir plačiai skambantis Alaušo varpas. (Ten pat)

PAMINKLAS TREMTINIAMS

Nėra turbūt Lietuvoje kaimo, iš kurio 1941-aisiais, o taip pat ir pokario metais nebūtų ištremta niekuo nekaltų žmonių. Partiniai, tarybiniai ir ūkiniai organai, “Tremtinio” klubai, kitos visuomenės organizacijos dabar sprendžia, kaip užglaistyti žmonėms padarytas skriaudas, pagerbti tremtyje mirusių atminimą. Šiam teisingumui atstatyti daug daroma ir Raseinių rajone. Ariogaloje iš aplinkinių sodybų, iš kurių buvo ištremti žmonės, surinkus po akmenį ir užrašius ant jų nukentėjusiųjų pavardes, pastatytas paminklas. (Žemės ūkis)

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Kai kurių tarptautinių žodžių kirčiavimas

Tarptautiniai žodžiai paprastai kirčiuojami taip, kaip ir toje kalboje, iš kurios jie yra paimti. Daugiausia tarptautinių žodžių yra lotyniškos kilmės, šiek tiek mažiau — graikiškos. Dažniausiai tarptautiniai žodžiai turi kirtį ant antrojo nuo galo skiemens. Daugumą jų žmonės taisyklingai kirčiuoja, bet vis dėlto pasitaiko vienas kitas žodis, kai kurių blogai kirčiuojamas.

Čia pateiksime kai kurias tų vienodai kirčiuojamų žodžių grupes, atkreipdami dėmesį į tuos žodžius, kurie daugelio netaisyklingai kirčiuojami. Grupės sudaromos pagal du paskutiniuosius žodžių skiemenis:

- **ātas:** advokātas, aromātas, diplomātas, eksponātas, kandidatās. Dažnai netaisyklingai sakoma: advokatas.
- **ītas:** kreditas, tranzītas, vizītas.
Jų netaisyklingas kirčiavimas: krėditas, trānzitas, vizitas.
- **ōtas:** boikōtas, despōtas, kompōtas.
Netaisyklingai: dēspotas, kōmpotas.
- **ōras:** furōras, meteōras, motōras, terōras.
Netaisyklingai: mōtoras, tēroras.
- **ōnas:** baritōnas, kartōnas, telefōnas,
Netaisyklingai: telēfonas.
- **ōmas:** agronōmas, astronōmas, atōmas.
Netaisyklingai: ātomas.
- **ōgas:** astrolōgas, biolōgas, dialōgas, epilōgas, filolōgas, nekrolōgas, psicholōgas.
Netaisyklingai: astrōlogas, biōlogas, epīlogas ir t.t.
- **ēsas:** abscēsas, interēsas, kompřesas,

kongrēsas, progrēsas, procēsas.

Netaisyklingai: kōmpresas, kōngresas, prōgresas, prōcesas.

— **ēstas:** manifestas, protēstas.

Netaisyklingai: prōtestas.

— **ēstras:** orkēstras, semēstras, trimēstras.

Netaisyklingai: ōrkestras, sēmestras, trimēstras.

— **īzas:** devīzas, karnīzas, servīzas, siurprīzas.

Daugelis šiuos žodžius netaisyklingai rašo su ilgąja y, tad ir kirtis tuo atveju būtų kitoks: devỹzas, karnỹzas, markỹzas, servỹzas, siurpřyas.

— **eñtas:** absolveñtas, akceñtas, argumeñtas, dokumeñtas, doceñtas, studeñtas, testameñtas.

Netaisyklingai: ākcentas, argūmentas, dokūmentas, dōcentas, testāmentas.

— **iērius:** bizniērius, inžiniērius, kavaliērius, režiērius.

Netaisyklingai: inžinierius, režisierius.

— **ōrius:** inventōrius, kalendōrius, sekretōrius.

Netaisyklingai: inveñtorius, kaleñdōrius, sekretōrius.

— **kūrsas:** ekskūrsas, konkūrsas.

Netaisyklingai: kōnkursas.

Tarptautiniai žodžiai, kurie baigiasi galūnėmis *–yra, –yva, –ūra*, turi kairinį (trumpinį) kirtį ant paskutiniojo skiemens: satyrā, alternatyvā, direktyvā, architektūrā, korektūrā, literatūrā, profesūrā, temperatūrā.

■ Rumunijos sostinėje Bukarešte po daugelio metų šiemet pirmą kartą viešai buvo aukojamos šv. mišios, kuriose dalyvavo labai daug žmonių.

■ Lietuvių katalikų susivienijimo Amerikoje pirm. Tomas E. Mack organizacijos seime pranešė, kad susivienijimo finansinė padėtis gera. Turto ir finansinių įsipareigojimų santykis yra 171, kai tuo tarpu kitų 20-ties fraternalinių organizacijų santykis žymiai mažesnis — 140. Finansinę padėtį kasmet tikrina valdžios kontrolieriai.

■ Lietuvos aukščiausioji taryba priėmė konstitucijos pataisą, kuria yra išplečiama religinė laisvė. Bažnyčios suteikiamas juridinis statusas ir užtikrinama teisė be valdžios kišimosi spręsti savo reikalus.

Europos Bendrija ir svetimos kalbos

Nuo 1992 metų, kai bus įsteigta Europos Bendrija, iškilis kalbų klausimas. Jau dabar verslininkai ir valdininkai rimtai susirūpinę, kaip reikės susikalbėti su partneriais iš dvylikos Europos Bendrijos šalių. Daugelyje tų šalių mokyklose yra privaloma antroji svetima kalba, o kai kuriose reikalaujama mokėti net tris. Visur yra specialių kalbos mokyklų.

Vienas būdas išvengti, kad Europos Bendrija netaptų Babelio bokštu — padaryti anglų kalbą vienintele oficialia. Jau ir dabar ji yra užkariavusi beveik visą pasaulį. Tai komercijos, bankų, mokslo, technologijos, reklamos ir visuomeninės informacijos kalba. Taip pat ji yra ir įvairių konferencijų kalba.

Vis dėlto, kad nebūtų įžeistas ir kitų mažesnių šalių tautinis orumas, atrodo, kad bus bent devynios oficialios kalbos: anglų, prancūzų, vokiečių, italų, ispanų, portugalų, danų, olandų ir graikų. Praktiškai visi reikalai bus tvarkomi trimis kalbomis: anglų, prancūzų ir vokiečių. Bet ne visi juk moka bent vieną iš šio trejeto. Todėl kalbų mokymąsi visai pat skatina suinteresuotos valstybės, Europos Bendrijos narės. Speciali komisija pasiūlė programą „Lingua“, pagal kurią Bendrijos mokyklose visiems privalu išmokti bent vieną užsienio kalbą, o antrą — ragintina. Per 5 metus kalbų mokymo ir dėstytojų rengimo reikalams bus išleista 300 milijonų dolerių. Universitetuose „Lingua“ papildys kitas švietimo programas. Studentai turės galimybių ir lėšų vienus metus pagyventi šalyje, kurios kalbą jie nori išmokti. Taip pat bandoma išvengti, kad anglų kalba neimtų per daug vyrauti ir netaptų vienintele.

Anglai niekad svetimų kalbų nesimokė, įsitikinę, kad tam nėra jokio reikalo. Bet dabar ir jie priversti sukrusti, nors kitos šalys gal ir geriau pasiruošusios priimti 1992 metų lingvistinį iššūkį. Tarp pirmaujančių — Vakarų Vokietija, kur menedžeriai kone visi daugiakalbiai. Danijoje ir Olandijoje vienos ar dviejų svetimų kalbų mokosi visi, kitaip nesusikalbėtų su turistais, oficialiais asmenimis ir verslininkais iš kitų šalių, kur beveik niekas nemoka daniškai ar olandiškai.

Kai kas pranašauja, kad ateis diena, kai bendraja kalba taps sueuropietinta anglų kalba — *eurolis*, o mažesniosios visai atkris ir liks nuošaly.

Dabar užsienio kalbų mokosi tiek Europos Bendrijos gyventojų: anglų — 51%, prancūzų — 42%, vokiečių — 33%, italų — 21%, ispanų — 18%, danų — 7%, kitų — 20%

Bičių kelionės, renkant medų

Kokį atstumą reikia nusukti bitei, kad surinktų kilogramą medaus? Po kiekvieno skrydžio bitė į avilį parneša apie 0,02 gramo medaus. Vadinasi, kilogramas — per 50 tūkstančių skrydžių. Apskaičiuota, kad per vieną skrydį bitė nuskrenda apie 3 km. Taigi, kad surinktų kilogramą medaus, bitelė turi sukarti tokį kelią, kuris lygus beveik keturiems atstumams aplink žemę ties pusiauju.

Devynių kilogramų morka

Japonijos Fukuokos prefektūros valstietis Norita Takinomas savo sklypelio kamputyje pamatė kiek neįprastą daugiau kaip metro aukščio augalą. Tai buvo morka. Per pusantro mėnesio morka užaugo iki 2 m 47 cm ir nustojo stiebtis. Ją iškasus, jos šaknis svėrė 8 kg 930 gr.

Buvo ištirta dirva, kur augo morka. Nustatytas didelis chloro, magnio ir bromo druskų kiekis. Pasirodo, to valstiečio sūnus mėgo fotografuoti, o panaudotas chemines medžiagas pylė daržo kamputyje. Po kelerių metų čia išaugo ta milžiniška morka.

■ Čikagoje, išsikėlus daugeliui katalikų ir arkivyskupijai susidarius milijoninių skolų, šelpiant negalinčias išlaidų apmokėti parapijas, 1990-1991 m. bus uždaryta 13 bažnyčių, 6 katalikų mokyklos ir sujungta 20 parapijų.

Žmona vyrui, einant iš kino salės:

— Ar tu negalėtum manęs taip mylėti, kaip tas vyras filme mylėjo tą moterį?

— Kokia tu naivi. Ar tu žinai, kiek jam už tą meilę moka?

***

Patark man, kokią staigmeną galėčiau padaryti savo sužadėtiniui jo gimtadienio proga? — klausė sužadėtinė savo draugę.

— Parodyk jam savo gimimo metrikus.

***

— Kai aš užaugsiu, tai būsiu gydytojas, — gyrėsi Algis savo broliukui.

— O, tai gerai. Tada aš būsiu laidotuvių direktorius ir laidosiu visus tavo pacientus.

***

— Kokios tautybės buvo Adomas ir Ieva?

— Rusai.

— Dėl ko?

— Juk juodu vaikščiojo nuogi, visuomet buvo alkani, nes net pavogę valgė Dievo uždraustą vaisių. Jie neturėjo nė stogo virš galvos, bet užsispyrę tvirtino, kad gyveną rojuje.

***

— Koks skirtumas tarp žvirblio čirškėjimo ir lakštingalos čiulbėjimo?

— Skirtumas nėra didelis: juodu abu yra baigę tą pačią dainavimo mokyklą, tik žvirblis ją baigęs neakivaizdiniu būdu.

***

— Ar tu, Jonuk, gražiai elgeisi bažnyčioje per mišias?

— Taip, močiute; kai vienas ponas man pasiūlė tokį krepšiuoką su pinigais, tai aš labai mandagiai padėkojau ir jo neėmiau.

***

— Koks skirtumas tarp biografijos ir autobiografijos? — klausia mokytojas mokinuką.

— Biografija yra žmogaus gyvenimo aprašymas, — atsako mokinukas, — o autobiografija — automobilio.

***

Du vaikai vienas kitam giriasi, kokios yra gražios jų motinos. Vienas sako:

— Mano mama baisiai graži.

Kitas atsako:

— O mano dar baisesnė.

■ TRUMPAI ■ IŠ ■ VISUR ■

■ Sovietų Sąjungos prezidentas, komunistų partijos gen. sekretorius M. Gorbačiovas Romoje lapkričio 30 d., pasimatymo su popiežiumi išvakarėse, pareiškė, jog Sovietų Sąjunga klydo, atmesdama religiją. Dabar reikalinga jos moralinė pagalba, siekiant atstatyti moralinį gyvenimą. "Moralinės vertybės, kurias teikia religija per amžius, padės atnaujinti mūsų visuomenę" — kalbėjo Gorbačiovas, pabrėždamas, kad niekas negali prievartauti žmogaus sąžinės.

■ CBS televizijos tinklas lapkričio 29 d. per vakarines žinias davė kelių minučių programą apie Lietuvos katalikų Bažnyčią. Buvo rodomos Lietuvos ateitininkų suvažiavimo ištraukos, pokalbiai su kard. V. Sladkevičiumi, su buvusiu kaliniu S. Tamkevičiumi, Lietuvon nuvykusiu ateitininkų federacijos vadu J. Polikaičiu. Kardinolas pažymėjo: "Esame represuoti, bet nenugalėti". CBS reporteriui Mark Katkov vykstant į Lietuvą, jam gerų informacijų davė Liet. informacijų centre dirbantieji kun. K. Pugevičius ir G. Damušytė.

■ Lietuvoje susikūrė religinis sąjūdis — Taikos vaikai. Jie kasdien kalba pasiaukojimą Švč. Mergelei Marijai ir stengiasi kasdien dalyvauti mišiose, kalbėti rožinį, maldai ir meditacijoms

iš viso skirti trejetą valandų per dieną, kiekvieną darbą pradėti ir užbaigti malda. Pusę maldų ir pasninkų jie aukoja už vyskopus, kunigus ir vyresniusius. Atsisako žiūrėti įtartinų televizijos programų, atsisako rūkymo, alkoholio, pasiryžę laikytis nuosaikumo valgyje. Kiekvieną vakarą sužadina gailėstį už savo ir visos tautos nuodėmes. Tai jie daro, pirma atlikę sąžinės sąskaitą. Išpažinties eina bent kartą per mėnesį. Pasiryžę kasdien skaityti Šv. Raštą. Ligonys ir seneliai gali būti šio sąjūdžio nariai, jungdamiesi maldomis, aukodami savo kentėjimus.

■ Lietuvoje, Akmenės miestely, tikintiesiems gražinta Krikščionių Pagalbos bažnyčia, kurios atšventinimas įvyko 1989 m. spalio paskutinį sekmadienį. Bažnyčia buvo uždaryta 33 metus. Ją atnaujinant, daug pasidarbavo apylinkės tikintieji.

■ Poetą Vytautą Mačernį pagerbiant, susuktas dokumentinis filmas Lietuvoje: "Aš pažinau karalių tavyje..." Sukūrė Henrikas Šablevičius su operatorium Kornelijum Matuzevičium.

■ Lietuvoje Paberžės klebonas kun. Mykolas Dobrovolskis, mylėdamas muziejinius eksponatus, daug jų sutelkė kapinėse, šventoriuje, klebonijoje, net bažnyčioje. Šventoriuje galima matyti girnopusę, ratlankį, ratus. Sutelkė ir nemažai istorinių dokumentų.

■ Brazilijoje, garsiausioje Aparecidos šventovėje, kun. Pr. Gavėno rūpesčiu pastatytas lietuviškas kryžius — paminklas žuvusiems už tikėjimo laisvę Lietuvoje.

■ Ukrainoje, kaip skelbia "Ukrainian Weekly", Lvovo srityje jau įregistruota 200 katalikų parapijų.

■ Vatikano pareigūnai informuoja, kad esą ne lengva suorganizuoti popiežiaus kelionę į Sovietų Sąjungos valdomas žemes. Ji tegalėsianti būti tik 1991 m.

■ Į Ukrainą jau iki 1989 m. pabaigos buvo nusiųsta 50.000 Šv. Rašto knygų. Gautas leidimas iš viso nusiųsti 200.000 egzempliorių. 1990 metais numatoma jau visus likusius egzempliorius išsiųsti. Tuo ypač rūpinasi Ukrainiečių šeimų Šv. Rašto sąjunga.

■ Ukrainos tikinčiųjų teisėms ginti pasišventusi Olha Horyn gruodžio 16 d. atvyko į Niujorką trims mėnesiams gydytis. Jos vyras

Mychailo Horyn yra Ukrainos tautinio sąjūdžio vadas.

■ Lietuvos krikščionių demokratų partijos įkuriamoji konferencija sušaukta Kaune 1990 m. sausio 27-28 dienomis.

■ Klaipėdoje atstatomi okupantų nugriauti Taikos Karalienės bažnyčios bokštai. Jau turimas ir pirmas varpas, kurį Lietuvoje nuliejo Antanas Stonys, panaudodamas parapiečių sunęstą metalą. Varpe yra įrašas: "Kad kiekvienas dūžis sukeltų Dievo garbingumą ir Marijos gailėstingumą Laisvos Lietuvos žemei". Varpas pavadintas Marijos Taikos Karalienės vardu.

■ Vysk. Antanas Deksnys, iškviestas Panevėžio vyskupo, buvo 1989 m. nuvykęs į Lietuvą. Panevėžy gyveno dvi savaites ir dvi Vilniuje, Aplankė Rokiškį, Onuškę, Biržus, Linkuvą, Uteną, Vajesiškį, Vabalninkus, Šiluvą, Telšius, Kauną, Marijampolę, Pivašiūnus ir Alytų, taipgi savo tėviškę, kur rado sodus, medžius iškirstus.

■ "Caritas" katalikų sąjūdis okupuotoje Lietuvoje pradėjo leisti savo tokio pat vardo žurnalą. Pirmas numeris turi 40 iliustruotų puslapių. Tiražas — 18.000 egz.

■ Lemonte gruodžio 19 d. oficialiai įsteiga Pal. Jurgio Matulaičio lietuvių katalikų misija, kuri galės aptarnauti netoli 50.000 lietuvių kilmės katalikų Čikagos pietvakarių priemiesčiuose. Ten jau apie dešimt metų vyko lietuviškos pamaldos, į kurias rinkdavosi katalikai — maždaug 250 šeimų. Misijos kapelionu ir direktorium kard. J. Bernardin paskyrė jėzuitą kun. L. Zarembą.

■ Čikagos arkivyskupijos tyrimų ir planavimo centrui vadovauja kun. dr. Jurgis Šarauskas, kuris kartu yra ir Šv. Antano parapijos Cicero administratorius. Jis taipgi yra lietuvių sielovados vadovu šioje arkivyskupijoje.

■ Lietuvoj, Latvijoje ir Estijoje pirmą kartą okupacijoje buvo legaliai švenčiamos Kalėdos. Visos įstaigos buvo uždarytos.

■ Vatikano nunciatūroje Panamoje, drauge su diktatorium Noriega, keturi prisiglaudusieji jo artimieji aukšti pareigūnai gruodžio pabaigoje išėjo iš nunciatūros ir tuojau buvo suimti. Vienas iš jų — Noriegos saugumo viršininkas yra Izraelio pilietis.

■ Kauno kunigų seminarijai perduotos papildomos patalpos. Perduodama Šv. Gertrūdos bažnyčia.

■ Čekoslovakijoje apie 2/3 gyventojų yra katalikai, apie 12% protestantai, bet bažnyčių lankymas nėra gausus.

■ V. Vokietijos katalikų vyskupų konferencija vasario 16 gimnazijos Romuvos piliai po gaisro atstatyti paaukėjo 300.000. markių. Atstatytuose rūmuose moksleiviams įrengtą koplyčią pašventino vysk. P. Baltakis.

■ Vasario 16 gimnazijoje 1989 m. pabaigoje mokėsi 65 katalikai, 22 evangelikai ir vienas izraelitas iš keturių žemynų: Amerikos, Australijos, Afrikos ir Europos; iš viso 88 mokiniai: 43 berniukai ir 45 mergaitės.

■ Čekoslovakijoje naujasis prezidentas rašytojas Václav Havelis po priesaikos su žmona nuvyko į Šv. Vito katedrą, kur buvo pagiedotas padėkos himnas "Te Deum laudamus" ir kur kard. František Tomásek aukėjo šv. mišias. Katedroje negalėjo sutilpti susirinkę žmonės.

■ Per Lietuvos radiją gruodžio 27 d. pradėta transliuoti nauja savaitinė programa "Kultūra ir religija". Tai pasaulėžiūrinė laida. Joje kalbės rašytojai, poetai, kunigai, ateitininkai, bus duodama daug religinės muzikos. Programa pirmiausia skiriama studentijai ir jaunimui.

■ Rytų Vokietijoje yra apie 80% gyventojų protestantų, apie 11% katalikų, apie 7% be tikybos.

■ Vengrijoje apie 2/3 gyventojų — katalikai, daugiausia kitų — protestantai; yra dar rytų apeigų katalikų, žydų.

■ San Salvadoro prezidentas Alfredo Christiani sausio 7 d. paskelbė, kad po rūpestingų tyrimų, kuriuos atliko Salvadoro sekliai, padedami JAV, Ispanijos ir D. Britanijos seklių, nustatyta, jog lapkričio 16 d. 6 jėzuitų kunigus, jų virėją ir jos dukterį nužudė to krašto kariškiai. Prez. Bushas pagyrė prezidentą už rūpestingai atliktus tyrimus ir jų duomenų paskelbimą.

■ Gardine Faros bažnyčioje keliasdešimt metų kunigams nebuvo leidžiama aukoti šv. mišių. Pamaldas atlikdavo vieni tikintieji. Ant altoriaus

padėdavo arnotą, uždegdavo žvakes, giedodavo mišių giesmes, skaitydavo Šv. Raštą, be kunigo atlikdavo procesijas. Ten nuvykęs kun. Pranas Račiūnas pasisiūlė toje bažnyčioje aukoti šv. mišias, bet tikintieji bijojo, kad bažnyčią gali visai uždaryti. Dabar tikintiesiems leista laisvai bažnyčia naudotis. Joje spalio 28 d. naujai popiežiaus paskirtas Gudijai vyskupas Tadas Kondrasevičius turėjo ingresso iškilmes. Pažymėtina, kad šis gudų kilmės vyskupas yra baigęs Kauno kunigų seminariją ir moka lietuviškai.

■ Į Kauno kunigų seminariją profesoriauti išvyko kun. Domininkas Valenti. Dėstys Šv. Raštą. Jis yra itališkos kilmės, išaugęs Brooklyne, lietuvių apreiškimo parapijoje, labai gerai išmokęs lietuviškai, bet kalba ir vokiškai, angliškai, rusiškai.

■ Vilniaus universitete buvo slaptas kunigas prof. Kazimieras Ambrasas. Jis buvo baigęs slaptąją seminariją, kunigu išventintas daug anksčiau, bet viešas šv. mišias aukėjo rugpjūčio 12 d. Vilniaus katedroje.

■ Kinijos sostinėje Peijinge grąžinta katalikams Šv. Mykolo bažnyčia, kuri buvo nusavinta per 31 metus ir naudojama pasaulietiškiems tikslams. Tai 87 m. senumo gotikos pastatas. Bažnyčią atšventino vysk. Fu Tieshan. Tai jau penkta katalikų bažnyčia, grąžinta tikintiesiems Peijinge, kur yra arti 10.000 katalikų.

■ Lietuvoje vyskupų konferencijos pirmininkas kard. Vinc. Sladkevičius 1989 m. lapkr. 29 d. pasirašė susitarimą su Švietimo ministru Henriku Zabuliu, kad moksleiviams bus dėstoma tikyba, to pageidaujant tėvams ar globėjams raštu pateiktais pareiškimais. Tie pareiškimai pateikiami parapijos vadovui, kuris steigs parapines tikybos dėstymo mokyklas. Jos bus įregistruojamos miesto ar rajono liaudies švietimo skyriuje. Tos mokyklos galės veikti bendrojo lavinimosi patalpose, kurios bus duodamos nemokamai, ir jose turės būti sudarytos tikybos dėstymui palankios sąlygos.

■ Nijolė Sadūnaitė pakviesta sausio 27-28 dienomis dalyvauti politinių studijų savaitėje Los Angeles mieste. Sąlygas jai atvykti sudarė prel. J. Kučingis.

Juoz. Pr.

“Laiškų lietuviams” konkursas

Konkursas baigiasi kovo 1 d. Sudaryta tokia konkurso vertinimo komisija: Sigita Balzekienė, Julius Keleras, Dalia Kūčėnienė, Nijolė Martinaitytė, Anicetas Tamošaitis, S.J.

“Laiškų lietuviams” ekskursija

Šiais metais rugsėjo mėnesį planuojame suruošti ekskursiją į Lietuvą, ypač norėdami aplankyti Marijos šventoves ir kitas mums brangias vietas. Grįždami manome vienai kitai dienai užsukti į Medjugorje Jugoslavijoje. Pasiryžusieji dalyvauti jau dabar galite pranešti “Laiškų lietuviams” redakcijai arba American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Ave., Chicago, IL 60643. Tel. (312) 238-9787.

Nuoširdi padėka “Laiškų lietuviams” rėmėjams

Po 10 dol. aukojo: J. Skladaitis, G. Gražienė, K. Miliūnas, L. Šmulkštienė, M. Vilutis, M. Kvedaras, J. Arlauskas, V. Rugienius, G. Reškevičienė, J. Klimaitienė, O. Šilėnienė, V. Garbonkus, J. Jodelė, L. Krajauskas, J. Petrikas, K. Trečiokas, D. Mikoliūnas, S. Rutkauskas, V. Stančius, A. Petrašiūnas.

8 dol. aukojo S. Jelionienė.

7 dol. aukojo S. Blynas.

Po 5 dol. aukojo: kun. J. Staškevičius, J. Ambrizas, G. Bajorūnas, A. Jurjonas, S. Juškus, A. Buinauskienė, A. Lauraitis, J. Veselka, kun. I. Urbonas, O. Krasauskas, E. Šlenys, A. Garkūnas, A. Rukas, E. Vaitkūnas, M. Andriušienė, J. Latvys, G. Miglinas, B. Petrošius, S. Prancevičius, K. Rimas, K. Rožanskas, T. Ruta, T. Zailskienė, P. Abromaitis, J. Butvila, M. Česas, I. Kirkuvienė, V. Petrauskas, L. Vensauskienė, A. Bražėnas, J. Mikulionis, J. Radas, J. Povilaitis, K. Gasiūnas, M. Tarvydienė, E. Jaškus, K. Ancerevičienė, S. Barmus, B. Kasakaitis, A. Rimkus, Br. Šlajienė, M. Vaišvilienė, L. Velūnas, S. Žilevičius, G. Dambras, R. Kubiliūtė, V. Dėdinienė, R. Ražauskienė, V. Udrienė, L. Kazenius, V. Rociūnas, S. Einikis, M. Ostrauskas, J. Paronis, S. Prialgauskienė, A. Karaliūnas, B. Morkūnas, S. Kikilas, J. Likander, J. Miceika, E. Milaknis, P. Sidzikauskas, O. Kindurienė, B. Rymantas, B. Bartkus, J. Matulaitis, M. Bumbulienė, Z. Brencius, M. Noreika, E. Diminskienė, A. Kriaučiūnienė, M. Kardauskienė, A. Nakas, M. Židžiūnas, A. Rūdis, J. Vaidotas, K. Batavičius, J. Grigaitis, V. Kazlauskas, J. Norkaitienė, S. Slipavičius, A. Stropus, P. Žolynas, S. Balutis, A. Sandargas, P. Petrikaitis, R. Čepulis, K. Baltramaitis, B. Briedis, V. Jatulis, O. Kaselis, J. Pupininkas, A. Janušis, J. Petkūnas, R. Petronienė, V. Kažemėkaitis, S. Gerulaitienė, K. Majauskas, K. Markus, M. Edelis, J. Andrašūnas, D. Valiūkėnas, V. Numgaudas, J. Ardys, B. Čepaitis.

Po 3 dol. aukojo: A. Kavaliūnienė, J. Smalstys.

2 dol. aukojo S. Zulpa.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarlis. Techn. redaktorė — Teresė Pautieniūtė-Bogutienė. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098 Tel. (312) 737-8400. “Draugo” spaustuvė. Metinė prenumerata – 15 dol., atskiras numeris – 1,50 dol.